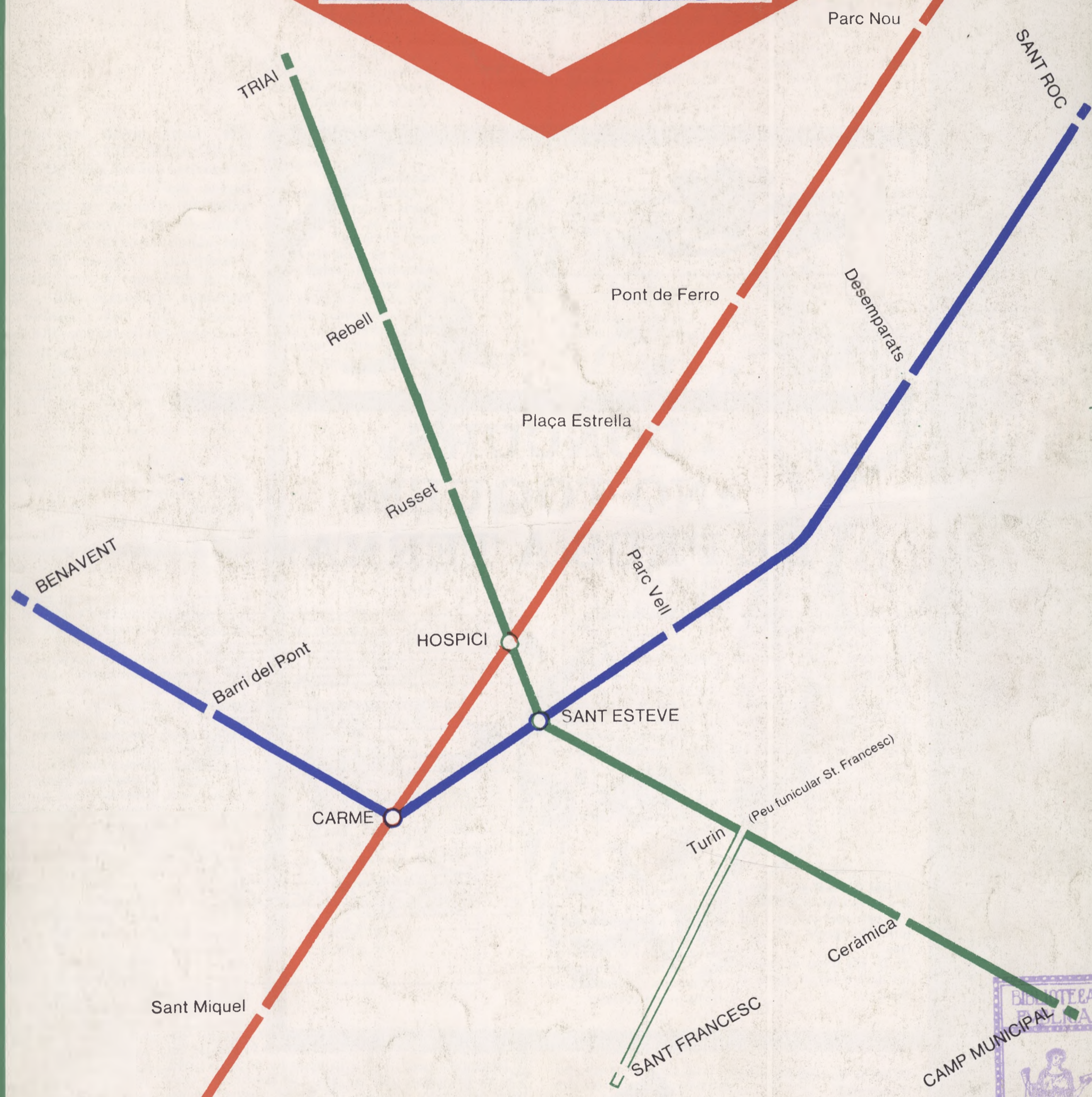

Gra de fajol

LA SOLFA
③

PAPERS I MATERIALS DE LA GARROTXA

- — — Linia I
- — — Linia II
- — — Linia III
- Funicular
- - - - En construcció

- PLATILLO DE CUA DE DRAC JOVE A LA «SEGUINT LA CUA DEL DRAC»
- PICASSO: NO DISPAREU A L'ARTISTA
- ACTIVITATS DE GRA DE FAJOL
- CROMOS DE LA GARROTXA
- TEMPS D'INSTITUT -PER A QUAN VINGUI UN ALTRE COP
- VESTIR-SE CADA DIA I ALTRES FRIVOLITATS
- PASSAT I PRESENT DE LA CANÇÓ POPULAR I TRADICIONAL
- JO, QUE CORTE -EL PLOM SOBRE EL CAP DEL GALL
- LA GEOGRAFIA AL SERVEI DE LA VIDA
- BRUIXES, DIMONIS I FOLLETS DE LA GARROTXA
- ALERTA! QUE VE EL PAPU... PERDÓ: L'OTAN

ACTIVITATS DE GRA DE FAJOL

Gra de fajol

Papers i materials de la Garrotxa

Premis Gra de Fajol

Candidats presentats fins al dia 15 d'abril:

Gra de Fajol	Mercurial
Amics de Besalú	Puig Estany
Sr. Puig i Badosa	Arcadi Calzada
L'Hermínia	Vertisol Hostal
En Margalef	C. I. T.
Arcadi Calzada	Ernest Lluch
Ràdio Olot	Carme Ruiz
C. E. O.	Gravas para
	la Construcció
	Minas de Olot, S. A.

Disc:

Preparació del disc «Reputricanticus». Cançons d'amor i ternura recollides a Olot.

Exposicio:

Commemorativa de la imatgeria religiosa olotina.

Concurs

ORGANIGRAMA D'UNA CASA DE JOVENTUT

Ara que tindrem / tenim un flamant Consell de la Joventut, ens farà falta una Casa de la Joventut.

Per a evitar precipitacions inútils i frustrants, caldrà pensar-hi aviat.

-Com s'hi organitzaria l'activitat?

-Quins serveis hauria o podria oferir?

-Com es faria la distribució de l'espai?

-Qui es faria càrrec del manteniment, neteja, porteria, bar, etc.?

Aquestes, i d'altres preguntes, necessiten resposta. Una resposta que podeu donar vosaltres mateixos, participant en aquest concurs.

"la Caixa"
Cada dia
més
a prop.

CONCURS «NO TOQUEM DE PEUS A TERRA»

La plaça s'hauria d'obrir i fer servir de parking a preu fix, quan no hi hagués «corrides». Se'n treuria més profit, i seria més rendible. Hi cabrien uns 100 cotxes que, a un pupilatge de 700 ptes. cotxe - mes, dóna 70.000 ptes. A un jubilat que se li paguessin al mes 20.000 ptes., més 5.000 per a despeses generals, resulten netes 500.000 ptes. a l'any.

P. P.

El lloc és ideal per a tirar-la a terra i fer-hi una plaça i un parc amb arbres, i una font. Pel profit que se'n treu...

P. D. Els braus no porten les quatre barres sobre el lloc.

E. R.

La plaça de braus és i ha d'ésser això.

J. B.

Com a dipòsit d'aigua.

J. C. I.

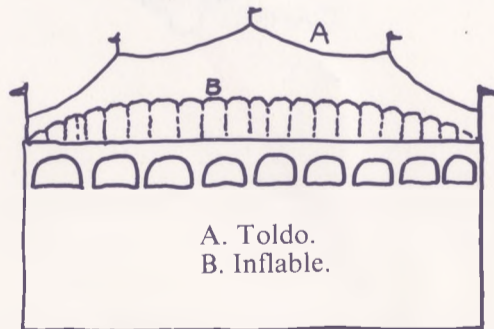
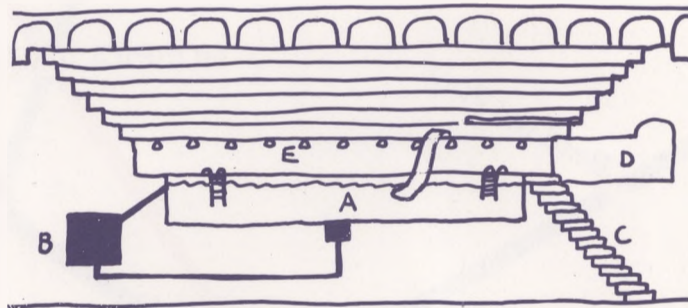
Projecte Polivalent.

El rendiment màxim vindria donat per una funció polivalent de la plaça, tant a l'hivern com a l'estiu. Aprofitant-ne l'estructura, podria convertir-se en piscina a l'estiu.

- A. piscina.
- B. Aparell purificador/clo- rificador.
- C. Escala interior.
- D. Vestuaris.
- E. Dutxes circulars.

La profunditat de la piscina seria d'uns 2'5 m.; la piscina o el recobriment podria ser de plàstic, adaptat al terra i a les parets que permet, acabada la temporada, desmuntar-la llevat que es cobreixi.

A l'hivern, es podria convertir en palau de gel.

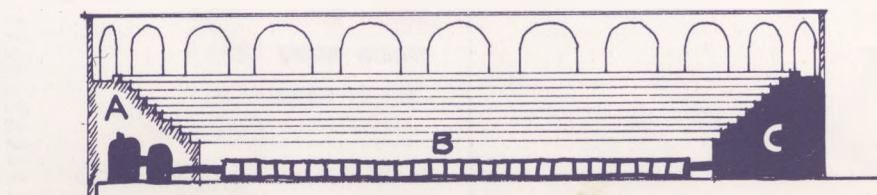

A. Toldo.
B. Inflable.

- A. Congelador.
- B. Circuits de fred.
- C. Dipòsit d'aigua.

S'ha de fer constar que, a pesar dels costos de posta en marxa, l'exploració podria ser rendible si s'usés molt, tal com seria el cas.

Calculo una inversió d'adaptació de 40 milions per a posar-ho en marxa que, amb una utilització a l'any de 90.000 visitants, donaria una rendibilitat adequada que s'hauria de subvencionar.

Nº 3

Fascicle: 5 d'Espases
Preu: 90 ptes.
Olot, maig 1981
Edita: Gra de Fajol
Dóna la cara:
Joan Capdevila

Administració:
Montsalvatje, 24, baixos
Tel. 26 10 18

Imprimeix:
Aubert, impressor
Hospici, 9 - Olot

ISBN: 84-300-27866
Dipòsit legal: GE-254-80

Grup «Gra de fajol»
Jaume Bach
Albert Bramon
Joan Capdevila
Kim Domene
Fei
Antoni Mayans
Josep Mª Melció
Domènec Moli
Alexandre Nogué
Joan Nogué
Teresa Planagumà
Jordi Pujiula
Xavier Rusalleda
Joan Serra
Sigrid Werning

Gra de Fajol no es responsabilitza necessàriament de les opinions dels articles signats

CAIXA DE PENSIONS
"la Caixa"

Oh, oh, oh, l'estructura, l'estil, tot apunta a una sola direcció: Un planetari. Els braus es passejaren pel cel a més de trepitjar la terra.

Nº 19.368

1 PICASSO

NO DISPAREU A L'ARTISTA

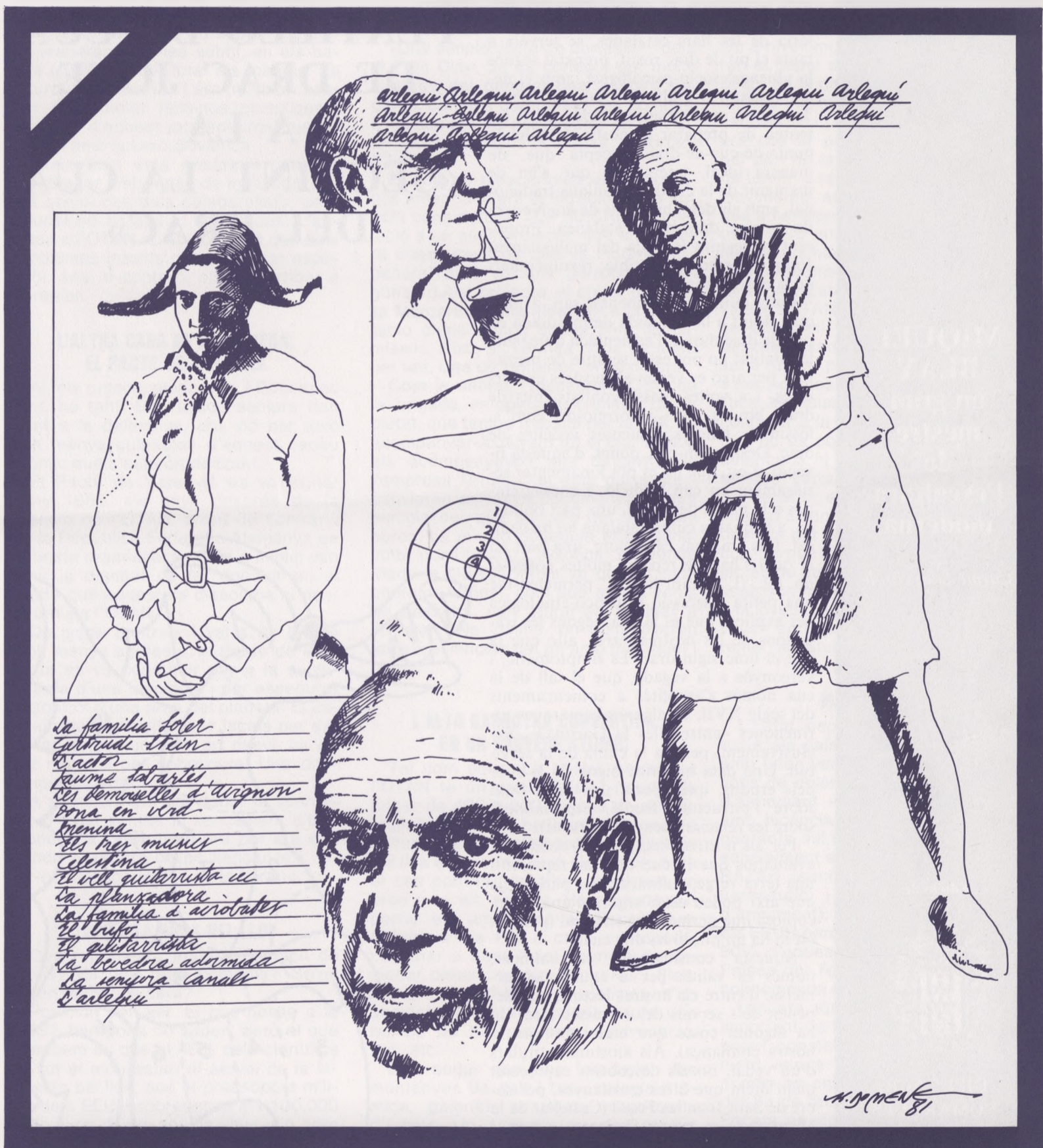
Charles Wharrett
Traducció al català: Jordi Nogueras
Il·lustracions: K. Domene

Demà els diaris diran: HA MORT EL GENI MÉS GRAN DEL SEGLE. L'opinió serà unànime, aquí i arreu. S'han apagat aquells ulls que planaven per sobre la nostra consciència d'animals vençuts... ulls de bèstia ferida: memòries del seu país... ulls xirois i juganers: cara a cara amb la tela verge... ulls acusadors: sentència els homes... ara: ulls closos... prou, s'ha acabat el teu esguard, i jo sé qui te l'ha apagat.

Des d'aquell 1923 que em vares engendrar, ja mai no m'he separat de tu; immediatament em vares portar companyia: tres músics vanidosos i creguts, i el més fotut: dos arlequins més, que venien a usurpar el meu privilegi exclusivista. El que mai no et perdonaré és, que, a ells els haguessis creats impecablement ben perfilats, i a mi: fet a la correguda i deixar estar, com deien els turistes despistats que em venien a admirar. Pitjor sort havien tingut els tres músics: només hi apreciaven la seva «belleza immaterial» quatre savis pedants i eren el riure de la xusma.

Per sort meva, aviat els vaig perdre a tots de vista. Continuament m'has anat portant efímeres companyies: Menines estúpides, mal criades i sumptuoses, que només es parlaven amb els arlequins més «moderns». Dones arrabassadores d'accentuada cosmètica, i que sexualment m'avorrien i m'ensopiaven. Estrafolaris personatges de membres capgirats, «puzzles» complicats, que alhora em marejaven i em feien partir de riure. Només recordo, amb certa melangia, les senyorettes d'Avinyó, gracioses i cordials, que mai no es van riure de la meua trista i llastimosa figura, al contrari, van alegrar la meua solitària existència amb habilitats eròtiques i il·lusions fantàstiques. Però tots ells han anat desfilitant precipitadament per la meua i també teva existència; només jo he continuat sempre fidel al teu costat, he estat peça indispensable del teu breu equipatge, t'he acompanyat en tot el teu peregrinatge per aquesta geografia que no és la teva, i junts hem suportat l'etern exili, hem conegut tots els genis d'aquesta era, i hem estat dispesers temporals de mil llars que no eren la nostra; fins a arribar a aquesta privilegiada contrada, i en aquesta definitiva llar, que mai no he sabut per què l'havies batejada amb un nom tan ianqui i amb una llengua que no és la teva: escenari del nostre acomiadament.

«La Californie», fins fa poc escenari del més gran aplec de concurrència, ara resta en un silenci esgarriat, com els teus ulls immòbils i closos. Des del meu emplaçament, que tu tan meticulosament vas elegir en aquesta immensa estança, aquest vespre he presenciat la desfílada, espectador forçat d'una macabra representació; des del meu seti he advertit la presència de la senyora Canals, que, com una veloç aparició i sense que fos anunciada la seva visita, ha irromput en la

*De familia Soler
Gertrude Stein
L'actor
Jaume Sabartés
Les Damaelles d'Avinyon
Bona en Verd
Cecilia
Els tres músics
Celestina
El vell guitarrista cec
La planxadora
La familia d'acrobates
El bufó
El guitarrista
La bevedora admirada
La senyora Canals
L'arlequí*

nostra soledat; jo, en el meu cavallet que tenies preparat per a enllestir la meua figura, començada fa cinquanta anys justos, i que ara ja mai ningú no acabarà; i tu al bell mig de l'habitació, amb la teva peculiar indumentària i encara davant del llenç, ulls desafiadors, ulls joiosos, ulls pensatius a punt d'engendrar una nova criatura... I ara la senyora Canals, aquí, entre nosaltres... i darrera seu la família Soler... i Gertrude Stein... i l'actor... i les damiselles d'Avinyó... i les Menines... i els tres músics... i jo esparverat davant d'aquesta manifestació de personat-

ges, alguns de molt familiars, d'altres només coneguts d'anomenada... i tu igual, al mig de l'habitació, amb els ulls fets a la tela, ignorant totes aquestes criatures teves, que s'organitzen en cercle al teu voltant, estrenyent-se cada cop més amb la vinguda de nou personal... la Celestina... i el vell guitarrista cec... i la planxadora... i la família d'acrobates... i el bufó... i el guitarrista... i la bevedora... i un arlequí... i un altre arlequí... i tots els arlequins que vares parir, excepte jo, arlequí inacabat, espectador immòbil i esparverat... i la dona del vano... i el torner... i la dona de

la guitarra... i el toro... i el cavall... i el gos... i el gall... i... i el cercle estrenyent-se cada cop més, i tu immòbil, ignorant, absent, absorbit pel moment creatiu, els ulls clavats a la nova criatura que ara estàs engendrant i que, igual com totes elles, també t'arrancarà aquests ulls, que ara rodolen per terra, amb el teu cos, amb la teua màgia i amb tota la teua humanitat. Demà, els diaris diran: HA MORT EL GENI MÉS GRAN DEL SEGLE.

Il·lustració: Kim Domene

**MIQUEL
BLAY**
un gran
mestre
de
l'escultura
moderna
de
Carme Sala Giralt

Edició de

DIPUTACIÓ
COMARQUES
GIRONINES

¿Per què no -el dia de Sant Jordi- sorprendre la seva família (i els seus hostes, si són dignes d'aital esforç) amb aquest primer plat exquisit, elaborat a la cuina experimental de «Gra de Fajol»?

Tal com deuen saber, la temporada tradicional de drac és (també culinàriament) l'última quinzena d'abril, i el seu punt culminant el dia 23 (dia de Sant Jordi, Patró de Catalunya). Quan a la majoria de les llars catalanes, se serveix a taula el pit de drac rostit, preparat segons la ubicació socio-psicològica, amb vi negre (rauxa), o amb all i julivert (seny). Trenqueu amb aquestes tradicions, i intenteu de preparar el nostre platillo de punta-de-cua-de-drac, recepta que, de manera ideal, uneix allò que s'ha de mantenir de la cuina draconiana tradicional, amb els descobriments de la «Nouvelle cuisine dragonine catalane». Proposant-la, seguim la petja del malaguanyat Josep Mercader, sensible revolucionari de la nostra cuina.

Cada cuiner experimentat sap, a més, que, degut a la demanda desmesurada de pits de drac durant l'esmentada quinzena, la qualitat no pot ésser sempre de primera, i per això es venen als nostres cuiners joves, i a voltes massa confiats, pits de dracs bovers, durs i correjosos, com si fossin de tendres i sucoses vedelles de drac. Deslliurem-nos, doncs, d'aquesta fixació al pit, que no es pot fonamentar seriosament en cap tradició, i consagrem-nos a la punta de la cua, una part oblidada, a la qual la cuina catalana no ha dedicat, fins ara, mai cap esforç, una part en la qual s'han de reparar moltes coses, si no tot. (I, mirant-ho bé, permeteu-me una petita digressió històrico-etnològica per explicar que és la cua, segons les tradicions de les nostres terres, allò que fa que el drac sigui drac. És simptomàtic, i vergonyós a la vegada, que el tall de la cua només s'aprofités a començaments del segle XVII, en algunes comarques pirinenques -entre elles la Garrotxa-, exclusivament, però, a la cuina de la servitud. Una data històrica digna de la suor dels erudits, que aporta una nova llum sobre l'estructura feudal, especialment sobre les relacions senyor - servent).

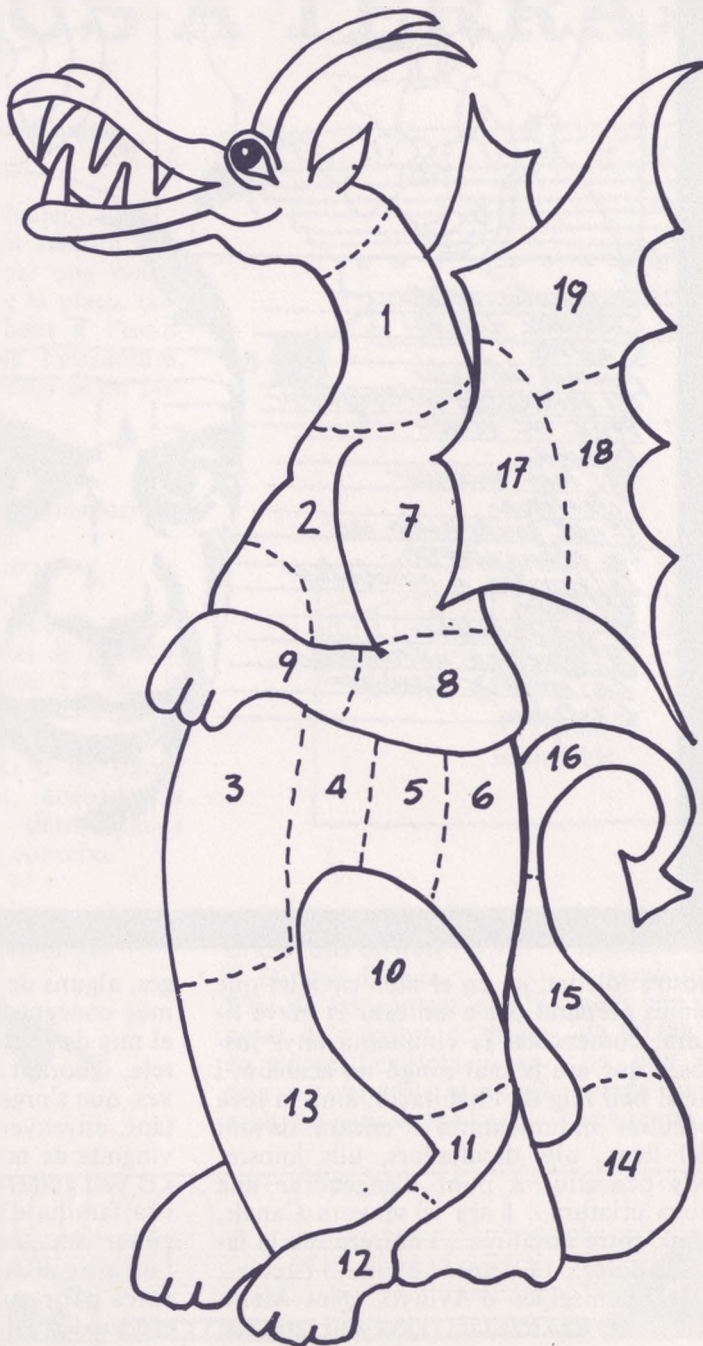
Per als nostres fins, però, és totalment avantatjós que la cua de drac representi una terra verge, culinàriament parlant, ja que així podeu estar segurs d'una oferta copiosa que permet una tria real (perquè, on hi ha un pit, hi ha una cua).

Aquesta consideració, naturalment, només és vàlida per a aquells «gourmets», d'entre els nostres lectors, que depenen dels serveis del carnisser local (hi ha algunes coses que mereixen tota la nostra confiança). Als afortunats titulars d'un vedat, no els descobrim cap secret quan diem que a les muntanyes, per sobre de Sant Joan les Fonts (Castellar de la Muntanya) es posen fàcilment a tret, i hom hi pot fer aviat la dotzena llarga de vedelles de drac que es necessiten per a un platillo reeixit de punta de cua-de-drac (cinc - sis persones).

Els «gourmets» no caçadors, han de tenir en compte, sobretot, que, per a comprar, s'han de tenir els ulls molt oberts. Refuseu enèrgicament les cues arrugades d'un color tirant a marró, perquè delaten una edat avançada del drac (400-600 anys). Insistiu en els trossos llisos i verdsos, d'una carn que, en pitjar-la lleugerament amb el dit, cedeix elàsticament: això garanteix que teniu al vostre davant la carn d'una vedella tendra de més o menys 100 anys.

PLATILLO DE CUA DE DRAC JOVE A LA «SEGUINT LA CUA DEL DRAC»

Agafeu, doncs, una dotzena de puntes de cua de drac (aproximadament dos quilos) i, amb la mateixa cua, trieu els altres ingredients: dediqueu la mateixa atenció al vi! De fet, només hi anirà bé un vi negre de l'Empordà, amb nervi i potència; un Rioja ho podria desfer (espatllar?) tot, mentre que amb un aromàtic Tarragona, encara es pot aconseguir un resultat acceptable.

La cuina draconiana és cuina d'herbes (encara que transitòriament s'hagués oblidat... parlem del monopoli solitari del julivert durant 40 anys a la cuina catalana). No us refieiu gens de les barreges d'herbes ja preparades per al rostit de pit de drac, que es troben al supermercat. Encara no és prou conegut que aquesta barreja, amagant-la sota un nom català, és el producte d'una multinacional castellana-americana-holandesa-cubana, la qual intenta, d'aquesta manera, confondre/corrompre la identitat de la nostra cuina nacional. El camí més segur per aconseguir un «bouquet» autèntic d'herbes, és una passejada entre Oix i Beget, on trobareu abundant farigola, romaní i orenga i, a més, la indispensable arrel de drac, sense la qual no es pot pensar en el platillo de puntes de cua-de-drac.

Experimenteu amb una mica de llor i all, o bé amb marduix, però sobretot eviteu el julivert. Ara hi falta només una mica de cansalada de drac (aproximadament 200 grams) ben magra i fresca, que tallarem a tires primes i llargues.

Tragueu la pell de la cua procurant de no fer-la malbé (i no la llenceu, perquè l'endemà en podreu fer un «caldo» molt delicat, que, segons descobriments recents -còdex de les bruixes Bx/2- té propietats afrodisiaques).

Assegureu-vos que a la part interna de la pell es pugui veure clarament la silueta d'una donzella.

Si no és així, serà millor que llenceu la carn. El platillo preparat a la nostra cuina experimental, amb trossos de cua sense l'esmentada silueta, va produir als comensals un estat de mandra extrema, que els va portar més o menys ràpidament a un son intranquil.

Els mals són turmentadors -això pot interessar al «gourmet» amant de la psicoanàlisi-, i carregats dels símbols clàssics (i neoclàssics) castradors.

A continuació metxeu amb la cansalada els trossos de cua escollits, sense pell, i després d'haver-los assecat amb un drap de lli, tireu-hi una mica de sal, molt de pebre (una dotzena de voltes de molí de pebre) i passeu-ho per les herbes prèviament macerades al morter. Un raget de conyac a cada tros de carn accentua el, diguem-ne, gust de rauxa de plat, per al qual sempre estem disposats a trencar una llança. Deixeu marinar la carn durant tres hores en el vi, i a continuació podeu procedir essencialment, tal com s'acostuma a fer amb el rostit de pit de drac. Només, al final, heu de pensar a afegir-hi, a la salsa colada, una mica de nata batuda amb arrel de drac.

Se sobreentén que aquest plat és adequat no sols per a la diada de Sant Jordi, sinó també -amb petites variacions- per al dia 16 de juliol, dia del Drac del Carme. (Renunciem a l'acompanyament tradicional de puré de patates amb tòfones, i ho acompanyem amb un sorbet refrescant).

(Recepta elaborada per Sigrid Werning)

SI UN DIA ENS

ENTREN A L'OTAN...

0336-26860

ALERTA! QUE VE EL PAPU...
PERDÓ L'OTAN

Així, d'amagatotis, completament al marge de la nostra miserable opinió ens estan entaforant en aquest món de brètols i farsants, que juguen a la guerra com nens petits però amb bombes de veritat, com és la holocaustica OTAN (Organització terrorista d'Amèrica del Nord). I nosaltres, pobres desgraciats, hem caigut pràcticament de peus a la galleda. Qui aixecarà un crit d'alerta abans no sigui tard?

Ja fa mesos que la premsa i el Partit del Govern (i altres partits, també) ens estan engatssant amb els avantatges que per al país representaria la nostra entrada a l'OTAN. Qui carai és aquesta OTAN? D'on ha sortit?

L'any 1949, representants de dos estats americans (EEUU i Canadà) i de deu països europeus es trobaven a Washington per signar el Tractat de l'Atlàntic Nord. Després de les declaracions de rigor sobre la pau, la justícia i les llibertats que vénen a ser la tapadora dels veritables interessos, els assistents varen acordar la part important del Tractat. L'article cinquè diu, textualment: Les parts estan d'acord que un atac armat contra una o més d'elles a Europa o Nord-Amèrica serà considerat un atac contra totes, i en conseqüència acorden que si aquest atac armat es produís, cada un d'ells, en exercici del dret de defensa pròpia individual o col·lectiva, reconegut per l'article 51 de les Nacions Unides, assistirà a la Part o Parts atacades, agafant immediatament aquelles accions

que es considerin necessàries, incloent-hi l'ús de la força armada, per tal de restaurar i mantenir la seguretat de l'Atlàntic Nord».

Que en són d'espavilats els americans. Quan la seva intervenció a la Gran Guerra, no lluitaven pas contra Alemanya, no. La lluita era contra la força del Comunisme creixent. Contra la URSS. El Pla Marshall, que va ser presentat com l'ajut nord-americà per a la reconstrucció capitalista d'Europa després de la Guerra, tampoc no era un regal, una donació generosa als aliats. S'ho van cobrar i s'ho estan cobrant ara, amb escreix. La penetració americana ha estat total tant en el terreny econòmic com en el polític i, d'una manera molt més subtil, en els hàbits culturals de tots els països de l'Europa occidental. I ara ho volen acabar de rematar fent-nos còmplices i víctimes d'aquest joc tenebrós que es porten amb la Unió Soviètica.

Quan hom està desfet, li pots fer combregar amb rodes de moli, com podia ser el cas dels països aliats, però aquest no és pas el nostre cas. L'entrada a l'OTAN no solucionarà cap dels problemes interns que té l'Estat espanyol, ans al contrari, els pot arribar a agreujar.

L'ALTRA CARA DE LA MONEDA: EL PACTE DE VARSÒVIA

Ai, els russos, quina por...! Doncs, no tant, no tant. Els russos sempre han anat a la defensiva, ara, no per això són menys culpables d'aquest cacau atòmic que s'està organitzant.

El Pacte de Varsòvia es va signar l'any 1955, sis anys després de la creació de l'OTAN, arran de l'entrada de la República Federal d'Alemanya en aquesta organització. Com a mínim van tenir la dignitat de fer constar en el Pacte que aquest es dissoldria si desapareixia l'OTAN.

De signe contrari, i val a dir també molt menys agressiu, el Pacte de Varsòvia es va constituir per a la salvaguarda d'una ideologia i per assegurar el control d'una àrea del planeta. El capitalisme necessita tenir lacais per expoliar, el comunisme, en canvi, ha de ser mundial per sobreviure. Una diferència important.

A primera vista pot donar la impressió d'estar venuts al llençament d'una moneda a l'aire, però ara per ara ens queda el recurs de no llençar-la i mirar-nos la jugada des de la barana.

JUST A LA BOCA DEL LLOP

Què representa aquesta política de blocs? És una gran comèdia? Se'n són estant rifant a la cara?

Pot molt ben ser. El que passa a la URSS ben pocs ho saben, però el que si sabem és que el 40% dels científics de tot el món estan al servei de la indústria bèl·lica, que el pressupost militar dels EEUU sobrepassa els 100.000 milions de dòlars anuals i que una gran part de la població activa del país treballa per l'Estat, la qual cosa vol dir que és una gran excusa per inventar-se enemics dolents i dir que tots els mals vénen de fora. Els EEUU mig viuen de la guerra. Quan no n'hi ha, ja s'encarreguen d'encendre la metxa.

Amb la Història de QUI POT MÉS aquestes dues grans organitzacions s'han llençat a una cursa suïcida d'armaments que pot acabar un dia, per equivocació, amb la destrucció total del planeta TERRA. Si, allà on vivim nosaltres ni més ni menys.

Les seves raons de pes deuen tenir els EEUU per insistir tant en la nostra

entrada a l'OTAN i el senyor Calvo-Sotelo & Company també deuen tenir les seves per voler-ho fer a esquenes de la població. I si no, per què es neguen a fer un referèndum. Fins i tot això els fa por, quan tenen la mà tancada amb això de fer sortir el SI o el NO que els interessa. Però el tema és massa important com per arriscar-se, a vegades hi ha alguna cosa que falla i...

Amb el nostre silenci, estem certificant la nostra defunció.

EL GENERAL HAIG —secretari general dels EUA— VISITA ELS VOLCANS

«Una simple visita de cortesia» —deia el Punt Diari. Ja és conegut per molts l'interès del general pels cràters gegants, com els que deixen les bombes, i, lògicament, no podia estar-se de visitar la zona volcànica més important d'Europa.

El que no s'esperaven els diplomàtics americans era la filtració d'una notícia considerada TOP SECRET en relació a un avantprojecte, que ens aclara abastament de què ve l'interès del general pels volcans garrotxins. Segons aquest projecte, el cràter de Santa Margarida seria ideal per a la instal·lació d'una rampa subterrània llançament de missils. Això, si, l'ermita no la tocarien per res. Des de l'exterior, ni es notaria.

Com ja sabeu, l'inspector TOSO de la brigada estupefacto-criminal de la ciutat, que també treballa per la CIA, va acompanyar-lo durant tot el dia. També els acompanyaven alts dirigents de l'empresa Minas Olot amb qui s'intercanviaren estranys documents, ja que sembla ser que són els qui faran les obres. La missió obsequià el personal amb nombrosos i exòtics souvenirs Made in USA. Tothom va quedar molt content. Al final, com que a més venia de passada, van aturar-se a dinar a l'Hostal dels Ossos, on comprovaren les excel·lències del pa amb tomàquet i pernil.

L'ALTA GARROTXA CONVERTIDA EN UN GRUYÈRE ATÒMIC

Tal com sona. La nostra entrada a l'OTAN té un preu. L'Estat hauria de pagar de 400 a 500 milions de dòlars. Lògicament, ens hauriem de posar a l'altura de la sofisticada maquinària bèl·lica americana, això si, sempre sota el seu control. Nosaltres pagariem un preu més alt, encara. Hauriem de suportar els americans a l'Esport, ens trobariem els PM a cada cantonada, per anar a Sant Aniol hauriem de demanar permís, vorejar trinxeres i filats metàl·lics, podríem ser víctimes d'un accident fortuït, ens podria caure una bomba de res per pura equivocació, etc., etc.

Ben segur que ens foradarien les muntanyes de dalt i baix, refugis atòmics, galeries secretes, magatzems d'armes. Un autèntic gruyère atòmic amb formiguetes vestides amb l'uniforme USA. I, fent cas dels seus raonaments, seriem una temptació irresistible pels ferotges soviètics. És a dir, que de cop i volta... BUMMM, BUMMM... i tot a can pistras.

Però no senyors, no. Això encara seria la glòria perquè tot passaria tan de pressa que zas...! Cap al cel de cop. I això no els acaba de satisfer del tot. Darrerament, han inventat un altre artefacte més pistonut encara: LA BOMBA DE NEUTRONS, una bomba d'hidrogen en miniatura que mata les persones per radiació i deixa intactes els edificis, força de la zona zero. L'explosió

semblaria com un llampec. La mort vindria hores o setmanes després, tot dependria de les dosis rebudes. Els sobrevivents no podrien tenir fills i patirien càncers i malalties genètiques. Quasi bé res.

USA: SUPERMAN D'EUROPA

Els EEUU va ser l'únic país que sorti triomfant de la Segona Guerra Mundial. Encara que tots els aliats van ser guanyadors «formals» de la guerra, només ells aconseguiren sortir-se'n ben parats. A partir d'aquell moment es varen convertir en l'Estat capitalista hegemònic a nivell mundial i de retruc, assumiren el paper de GUARDIANS DE L'ORDRE i de la civilització occidental, agafant la iniciativa en la lluita contra la «subversió» i el comunisme. El perill no era pas la possible invasió d'Europa per part de la Unió Soviètica (prou feina tenien a reconstruir el país) sinó els moviments socials pre-revolucionaris que amenaçaven els interessos del capital. Però això no es podia pas reconèixer i s'havia de trobar la manera d'evitar la progressiva socialització natural dels Estats Europeus. La manera va ser l'OTAN que amagava un xantatge claríssim sota la fórmula d'ajuda desinteressada. Així és com hem passat a formar part del gran imperi USA, i a ser víctimes indirectes de la seva política bel·licista. Els EEUU ens estan conduint a la BARBÀRIE i això sembla que no es pot aturar. Tota la societat americana hi està implicada: els capitalistes, perquè només coneixen la llei del benefici; els militars, perquè necessiten d'amenaçes i de conflictes fantasmals per a perpetuar-se; els científics, perquè a canvi de treballar en projectes de defensa, els proporcionen els costosos materials que necessiten per a la investigació; i els sindicats, perquè veuen en la producció armamentista el remei de l'atur i dels baixos salaris.

MILITARY SPAIN

L'Estat espanyol ocupa l'onzè lloc entre els països exportadors d'armes, amb unes vendes per valor de 70 milions de dòlars. La producció nacional d'armament —basada en la fabricació amb llicència estrangera— afecta uns quaranta mil treballadors, repartits essencialment en tres grans empreses: la BAZAN (sector naval), CASA (sector aeronàutic) i la Sta. Bàrbara (sector d'armament). Fem el mateix paper que els EEUU però a petita escala, ja que el 80% d'aquesta producció s'exporta a Països del Tercer Món, cosa que està condemnada cinicament per la ONU.

I encara aquest no és pas el tret més important de la militarització. Tots hem pogut constatar que estem absolutament venuts a l'estament militar, i no només en casos excepcionals com el del 23 de febrer, sinó permanentment. Encara és vigent una llei de 1970 —la Ley bàsica de Mobilización nacional— que permet de militaritzar automàticament aquells sectors considerats públics (bombers, treballadors de Metro, transports en general, centrals elèctriques, Correus, etc.).

Si no aixequem el crit al cel, d'aquí a un temps ens podem trobar que les pastisseries d'Olot, en comptes de fer coques, hauran de fer escopetes, i els tallers de sants, faran caixes de morts, perquè les funeràries no donaran l'abast.

XAVIER RUSCALLEDA

Vestir-se és un fet tan quotidià, tan normal i tan de cada dia, que sovint es converteix en un gest rutinari i ens fa deixar de costat la imaginació.

És clar que la roba, és la nostra disfressa: Ens vestim per no anar despullats però també per projectar la nostra manera de ser o per dissimular-la, o perquè els altres ens vegin diferents del que som. També ens podem vestir per passar desapercebuts. Sovint és una mena de camuflatge.

La roba que ens posem està directament relacionada amb les formes, les matèries i els colors. Sovint he pensat en un dia de pluja que tot és tan gris i els colors tan difuminats, que tinc ganes de vermell, d'un vermell rabiós i lluent que faci fugir el mal temps. Crec que els colors deuen tenir un llenguatge silenciós que sovint no escoltem i que deu ser diferent per a cada persona. Cada color o matís té el seu moment, sol o combinat amb d'altres. Si ho escoltèssim més sovint, segur que tots sabríem que hi ha dies taronges, dies verds, hores violeta, platejades o roses. I seria una meravella poder-ho observar pel carrer, poder connectar directament amb els altres per un mitjà tan vital i tan intuitiu com és el color.

Els altres aspectes, els materials i les formes, són igualment suggeridores... Tenen tacte, moviment: les formes amples que es mouen en caminar, en córrer, amb el vent. L'espectacle magnífic de les noies a l'estiu quan es passegen amb els seus vestits frescos i de colors que segueixen els moviments del cos. Desgraciadament, ens estan invadint una quantitat tan gran de fibres sintètiques, que potser d'aquí a uns anys no ens recordarem del tacte suau de la seda, del cotó, de la llana verge, directament sobre la pell. La sensació de festa i il·lusió d'un vestit de crepó, tan diferent del tacte relliscó de les fibres artificials.

VESTIR-SE CADA DIA I ALTRES FRIVOLITATS

Il·lustracions: Victoria Casellas

La roba, com els nostres papers i personalitats, haurien de portar-se sense tanta pompa, amb deseiximent, essent ben conscients que en el gran ball de màscares que és el món i potser tot l'Univers, la nostra participació no pot deixar de cap manera d'ésser elegant, de tenir un xic de gràcia.

Moltes vegades em pregunto: Per què no ens vestim d'una manera més alegre, més personal i confortable? Per què hem de sentir l'auto-humiliació de tenir vergonya de vestir-nos de manera vistosa? Per què no ens hem de fer notar mai? La resposta és que seriem mal vistos, la gent es giraria per mirar i riure: falta de costum. És a dir, és millor conformar-se amb la mediocritat i falta d'imaginació obligades pel mitjà social, empresarial, acadèmic i professional. Per molts, vestir-se «diferent» és una provocació de mal gust, i no obstant no té per què ser una manifestació de poder adquisitiu. La

imaginació no té una relació directa amb els diners.

Tot és una qüestió de moda, que sovint consisteix en el joc de veure qui s'apunta primer que els al-

tres a les noves regles, que poden canviar cada tres mesos, i naturalment, qui pot canviar de regla cada tres mesos sí que ha de tenir un gran poder adquisitiu. Aquí hi entra la competitivitat. Tots hem d'anar amb l'uniforme que ens dicten i això equival a rigidesa, falta de llibertat, d'individualisme.

La dictadura de la moda és molt més forta per les dones, ja que aparentment som nosaltres les que més ens preocupem de vestir-nos bé, de ser boniques, atractives i «femenines», segons uns canons universals i perfectament reconeguts que curiosament, no hem creat nosaltres.

Tot això suposa, moltes vegades, caure a la trampa de vestir-nos amb coses d'última moda que estan pensades per un tipus de persona molt diferent. O haver de portar tot el dia un vestit incòmode i absurd que no serveix ni per treballar, ni per caminar, només per estar-se assegudes fent visita.

Com que ningú és igual, l'ideal seria buscar allò que ens pot definir com a persones, és a dir, buscar, trobar i conservar la nostra imatge interior i adaptar-la amb totes les seves variants. Seria la manera de portar la nostra roba a gust, amb tota naturalitat. El cos tindria la màxima expressió, la roba donaria suggerències més o menys subtils del que som. Seria com una màscara o mentida que deixa transparentar el cos, que el sublimaria.

Vestir-se, en definitiva, hauria de ser una qüestió de plaer absolut, de llibertat i d'expressió personal: de plaer, perquè l'alegria de portar un vestit és essencial per viure a gust. De llibertat, perquè reclama per a cada un de nosaltres el dret d'existir com vulguem. I d'expressió, perquè cada persona és única en si mateixa. És necessari que cada un de nosaltres puguem reafirmar la nostra diferència i traduir la nostra veritat per tal de relacionar-nos millor amb els altres.

Els vestits, la roba que portem, formen part de nosaltres. Els podem portar molt de temps... El que canvia és la manera de portar-los. Tenen mil possibilitats diferents que moltes vegades no descobrim. Podríem jugar a fer realitat els somnis que no ens hem atrevit mai a fer sortir del seu món màgic.

Seria una meravella sortir al carrer i veure la gent vestits d'ells mateixos, o de com són en un dia determinat. Si estan vius i alegres, si estan tristos... Cada vestit deixaria de ser un uniforme o una manera de no anar nu per convertir-se en una cosa viva i creadora. Un mitjà de comunicació directe i únic. Potser fins i tot, ens tornaria més oberts, més receptius i més divertits. En definitiva, no ens prendríem tan seriosament a nosaltres mateixos.

Victoria Casellas

BRUIXES, DIMONIS i FOLLETS DE LA GARROTXA

0336-27160

I

INTRODUCCIÓ

Sobre el tema de la bruixeria, i d'altres fenòmens emparentats amb ella, s'ha escrit molt. La fascinació per l'absurd i la irracionalitat, que tant ha penetrat en el nostre món d'avui, ha desfermat un interès més que notable, i no pas sempre rigorós, ni ben intencionat. Les relacions amb els esperits del Mal, la màgia i les pràctiques esotèriques i misterioses, constitueixen una sèrie de fenòmens, documentats a la història els uns, i arrelats a les creences populars contemporànies els altres, que són una font segura d'interès per a molta gent, objecte d'anàlisi més o menys científica, i pretext per a una supervivència dels necessaris mites de l'home actual.

Vull, però, abans de tot, deixar ben clara la meua intenció en aquest treball, que no és altra que recopilar les dades conegudes sobre aquests fenòmens en el passat, i en el present, i situar-les a la nostra comarca. Intenció que no pretén ésser original ni de bon tros, ni rigorosa, donat que, en molts casos, ens haurem de remetre a una prou ampla bibliografia, amb una particular interpretació, si bé en d'altres casos intentaré exposar alguns aspectes, fets o creences, relativament inèdits fins ara.

LES ETAPES HISTÒRIQUES DE LA BRUIXERIA

Sobre el seu origen, i especialment la seva consideració de relació humana amb les forces diabòliques, s'ha dit que ha existit de sempre, i que gairebé totes les societats tenen els seus bruixots, persones de pràctica heterodoxa sovint lligada a una estructura més primitiva del pensament.

Hom en cita exemples a la Bíblia, i en el món clàssic que, si bé es fonamenten en una clara expressió mitològica, no deixen d'indicar una pràctica i un coneixement ben concret de la bruixeria i del diable, en aquelles societats antigues. Per tal d'entrar, però, en matèria, i situar-nos més a casa nostra, hem de dir que la bruixeria sorgí, fonamentalment, a l'Edat Mitjana, degut a l'expansió del cristianisme, i a la seva imposició com a creença oficial, i ortodoxa, i per la influència dels substractes «bàrbars» i orientals. En qualsevol cas, té una íntima relació amb el fet religiós el qual, en contemplar-la com una pràctica heterodoxa i malèfica, en provocarà immediatament les diferents formes de repressió, per una simple qüestió de competència i domini de la societat, a través de les estructures ideològiques.

La història de la bruixeria a casa nostra passa, doncs, per tres etapes. La primera, que s'estén fins a finals del segle XVI, és aquella en què les pràctiques de bruixeria poden ésser considerades com a fets aïllats, sovint vinculades, com podrem veure, als fenòmens de la medicina màgica, i al curanderisme, més que no pas a una estricta relació demoníaca. Això no vol pas dir que no siguin severament reprimides, i considerades com a pràctiques heterodoxes i pecaminoses, amb la corresponent condemna a la foguera, mètode d'eliminació especialment vinculat a la Inquisició religiosa. Les bruixes i el diable també formen part, en aquesta primera època, de la interpretació màgica del món, i alguns dels seus fenòmens (terratrèmols, epidèmies, malalties, etc.) constitueixen un teixit de creences més o menys vinculades a les cultures primitives que poblaren aquesta terra.

Una segona etapa, cronològicament breu, però extraordinàriament documentada, es produeix en els primers anys del segle XVII, cosa que ens permet assenyalar aquest temps com el **segle de les bruixes**. Fruit d'una crisi social i econòmica notable, i de la rigidesa del pensament religiós i judicial, lligat al teixit de les estructures dominants a la societat, es desfermarà una persecució molt virulenta, i sense precedents, a Catalunya i d'altres llocs, contra les bruixes. Aquestes han adquirit ja un caràcter de **secta**, específicament lliurada al dimoni, i la seva repressió tindrà un caire de moviment organitzat, moviment que li atribueix la condició de delinqüència, i que es val dels instruments judicials per a la seva erradicació.

A partir de mitjans del segle XVII, la persecució decaurà, i entrem en el tercer període, que podem allargar fins als nostres dies. Les bruixes, potser, continuaran existint, però quasi no són objecte de repressió. Aquesta darrera etapa ens permetrà detectar els rastres deixats per la bruixeria en les creences populars i en la geografia comarcal, en la qual apareixen fenòmens paral·lels tan fascinants com el Follet, i d'altres suposicions misterioses sobre una diversitat de fets que han arribat fins avui a la Garrotxa. Creences i costums que continuen tenint el regust de l'heterodòxia, sovint vinculades al pensament màgic i religiós, petges evidents d'antics substractes.

EL DIABLE I ELS SEUS ANTECEDENTS COMARCALS

El primer cas de bruixeria documentat a la Garrotxa és de 1373, referent a una bruixa del Mallol. Cal, però, que abans fem un pas enrera i un breu esbós del que foren els orígens d'aquests fenòmens al nostre país. Per l'una banda cal tenir en compte el substracte a nivell comarcal, i per l'altra l'evolució de la bruixeria a Catalunya fins aquelles dates, coses que ens permetran situar els antecedents històrics coneguts fins avui en aquesta terra.

Sobre la comarca de la Garrotxa cal, en primer lloc, tenir en compte les hipòtesis desenvolupades per Josep Mª Mallarach i Edward M. Tuohy sobre les primitives cultures que poblaren aquesta terra, i que hi deixaren llur influència. No podem entrar en discussió sobre les tesis geomàntiques de la suposada regular distribució dels primitius llocs sagrats, menhirs, temples, etc., minuciosament detallades en el treball de Josep Mª Mallarach «Seguint la cua del drac», encara en curs de publicació. És evident, però, que aquest estudi omple un buit important i aporta elements de reflexió sobre el món cultural que es desenvolupà a la comarca, abans i paral·lelament a les dates més o menys conegudes de la nostra història. Bàsicament, volem subratllar-ne uns punts. En primer lloc, la influència del món cèltic en les relacions de la xarxa proto-cultural a casa nostra, que segueix les teories de molts estudiosos referents al substracte màgic de les creences d'aquests pobles, diguem-ne primitius, que continuà existint després de l'aparició del cristianisme, les quals donaren lloc a tota una sèrie de pràctiques i creences esotèriques en què cal incloure la bruixeria. En realitat, estem parlant de la perfecta i constant continuïtat dels mites, encara que sota formes i litúrgies renovades.

El segon punt a considerar és la relativa abundor d'esglésioles romàniques consagrades a l'arcàngel **Sant Miquel**. Fins a 500 llocs de culte es poden comptar al Principat, dels quals Montsalvatje ja n'assenyala més del 50 al bisbat de Girona, i prop d'una vintena de situats a la Garrotxa actual.

Algunes, foren aixecades sobre uns primitius assentaments i llocs de culte evidentment pre-cristians, i sovint construïdes als punts geogràfics més notoris i rotunds de la nostra extensió comarcal. Així, Sant Miquel del Mont (erigida sobre una antiga talaia romana), Sant Miquel de Bassegoda, d'Hortmoier, de Pera, de la Torre, de la Cot, del Corb, de la Miana, de Capsacosta, de Falgars, de Maians, etc. Totes en punts estratègics i rellevants que permeten d'assenyalar el significat misteriós i fascinant que aquests llocs degueren tenir per als homes que poblaren inicialment aquesta terra, i per als qui la repoblaren amb l'expansió carolíngia.

En aquest sentit hem de remarcar, doncs, la significació del culte a l'arcàngel Sant Miquel el qual, des de l'Apocalipsi i en el pensament cristià, és presentat com el guanyador del diable, iconogràficament representat com un guerrer que mata el drac diabòlic, amb unes reminiscències pre-cristianes també misterioses. Culte, aquest, profundament estès a Catalunya a partir del segle X que, sens dubte, s'estengué per la influència d'unes més ancestrals creences paganes al país, creences que el cristianisme transformà i assimilà als seus propis mites. Sovint s'ha comentat que els llocs de culte consagrats a aquest sant corresponen a antics temples romans en els quals es venerava el déu Mercuri. I cal recordar que els romans aprofitaven sovint els llocs d'advocació als déus locals dels poblaments primitius, com ho comenta Noguera en parlar de Sant Miquel del Mont. De fet, aquests tipus d'hipòtesis també les podríem estendre als llocs d'adoració de l'aigua i de determinats cultes a una deessa, avui transformada en l'advocació a la Verge Maria.

El tercer punt a considerar, és l'existència del menhir al terme de Santa Pau, conegut com a **Pedra del Diable**. Aquest megàlit, l'únic exemple conegut a la Garrotxa, presenta la seva interpretació màgica corresponent, com succeeix també amb d'altres megàlits de Catalunya. El seu mateix nom ja ens indica la intervenció del Maligne en la seva construcció. Si bé la llegenda que hom li atribueix no és ni de bon tros original, i es pot referir a bona part dels megàlits existents al país. És evident, però, que aquesta denominació, profundament arrelada, té un significat concret, encara que dubtem que hagi de tenir el valor d'**epicentre** que sembla voler donar-li Mallarach en la seva interpretació geomàntica dels indrets comarcals, ja que és probable que antigament haguessin existit d'altres construccions semblants, el rastre de les quals avui hem perdut.

Sigui com sigui, tot aquest material ja ens permet de sostenir la hipòtesi de l'existència d'un substracte cultural pre-cristià a la comarca, sobre el qual s'estendrien les noves creences, produint-se una influència mútua que va fer possible la supervivència de mites més antics sota els nous conceptes culturals i religiosos.

(continuarà)

JORDI PUJULA

PER QUAN VINGUI UN ALTRE COP...

Quan vegis que afaiten les barbes dels parlamentaris, prepara't perquè aviat et tocarà. I no fa gaire, vam veure afaitar «coño» als dignes representants de la nova democràcia.

Ens hem de preparar, i això a casa nostra, al nostre país, i per preparar-nos necessitem, doncs, saber.

- 1.- Com serà el cop, aquí?
- 2.- Quines alternatives tenim?
- a) Resistir activament.
- b) Resistir passivament.
- c) Adaptar-nos.
- d) Fotre el camp.

El cop vindrà de Madrid, via Barcelona, passant per Girona. El cop, el fa poca gent al començament, i es va estenent fins que arriba a la Garrotxa seguint les línies d'ocupació que seran les línies de poder, els llocs de poder i d'informació. Inconscientment tots sabem, després d'haver nascut i viscut la major part de la nostra vida

sota una dictadura, què es necessita per a poder dominar la comarca. Potser no fa ni falta que cap «putxista» apareixi per Sant Cosme i emplaci els tancs a la Rodona, o els nius de metralladores al Montsacopa; n'hi ha prou amb la telefonada perquè, per evitar mals majors, hom esperi pacientment el relleu de poder o les normes concretes a seguir per a salvar-nos de nosaltres mateixos. L'esperit dels garrotxins no és bèl·lic ni enfurimat, ni eixelebrat com per a cremar les naus i arriscar-nos a perdre-ho tot per una presa de postura precipitada. El cop no vindrà de dins, en principi, però hi ha dos sectors que es podrien sentir cridats a mantenir l'ordre i a restaurar l'antic ordre. L'un, seria el dels ferotges militants de l'extrema dreta (resulta impossible calcular les reaccions de persones tan primàries), i l'altre, els representants de les forces armades. El primer grup no és representatiu, però depèn del

suport que trobi en el segon (vegi's «Presca del Congrés»). Si els guàrdies civils i la policia no es mouen, ells no es mouran. Saber què faran la Policia i la Guàrdia Civil, si despenjaran reis i penjaran caudillo, o voldran fer tirar a terra —coño— tots els regidors, és una incògnita. Quant més integrades estiguin la Policia i la Guàrdia Civil en la població, menys diferent del de la resta de la gent serà llur comportament. És cert, però, que estaran a l'aguait, i si no hi ha cap buit de poder, si continua l'exercici de les activitats normals, no actuaran fins que la situació estigui ben definida, fins que Milans de Bosch hagi decretat l'estat d'excepció en tot l'Estat espanyol, a través de la TV i de totes les emissores. Mentre això no passi, esperaran a veure cap a on es decanta la balança.

Tots els cops clàssics, tenen una estructura molt semblant. És recomanable tornar a llegir la «Tècnica del cop d'estat» o fullejar els

diaris dels últims mesos, i fixar-se detalladament en els últims cops d'estat. Primer s'ocupa per la força l'edifici físic on es prenen les decisions: els Ajuntaments, i des d'on la comunicació arriba ràpidament a tothom, a totes les emissores. Hom deté les persones més significatives, car podrien engegar un moviment de reacció: els líders (no els esmento, perquè encara s'ho creuen). Si es tenen prou mitjans, s'asseguren els llocs més estratègics i les entrades a la població, telègraf i telèfon (per evitar que es tallin les connexions), el subministrament d'aliments (plaça mercat i supermercats), de carburant (benzina) i d'energia elèctrica (Bassols i Brutau). Amb aquest control primari es pot aconseguir que la ciutat funcioni o no, que la població estigui quieta o no. El segon pas d'estabilització del cop, comporta una depuració d'elements per tal d'assegurar el nou ordre i la salvació que arriba de més enllà.

LES ALTERNATIVES

Cadascú hauria de saber quina serà la seva postura. Pregunta:

En cas que el passat dia 23 de febrer, tots els capitans generals haguessin proclamat l'estat d'excepció, i el general Armada hagués declarat per TV i Ràdio Nacional que es formava un Govern de Salvació Nacional, què hauria fet vostè? Ho marqui amb una creu (X):

- 1.- Amagat els llibres comprometedors.
- 2.- Cremat el carnet sindical i les revistes del partit.
- 3.- Empaquetat tot allò necessari i carregat la motxilla.
- 4.- Agafat l'spray, l'escopeta i sortit al carrer.
- 5.- Hauria continuat mirant la TV.
- 6.- Hauria preguntat per telèfon si demà havia d'anar a treballar / classe.
- 7.- M'hauria reunit amb

partit / sindicat / amics per tal de discutir la situació.

8.- Convocat la vaga general.

9.- No ho sé, no contesto.

10.- Me hubiera adherido al nuevo Movimiento y puesto a disposición de los Jefes.

RESISTÈNCIA ACTIVA

Aquí entren els qui hagin fet creuetes als números 4 i 8, i potser algun del 7, encara que aquests darrers dependran molt del tipus de partit / sindicat / amics.

L'acció immediata, és procedir a posar en marxa l'acció contra la reacció.

Impedir que, aquells qui puguin decantar el cop cap al triomf, actuïn. Això significa controlar aquells elements amb tendència a incontrolar-se; s'han de tenir noms, adreces i contac-

tes. Com que la comunicació és el mitjà principal per a guanyar el contrari (el cop reeixirà en la mesura quantitativa que hom cregui que ha de reeixir), cop-contracop, resulta imprescindible que els partidaris de Tejero creguin que és arriscat i perillós donar-li suport, que els indecisos estiguin convençuts que no reeixirà, i els convençuts «anticolpistes» es sentin emparats i integrants d'una gran massa de demòcrates militants disposats a deixar-hi la pell. La Garrotxa ofereix un gran avantatge (que ha estat considerat un gran inconvenient), i aquest és la incomunicació, tant per carretera com per les ones hertzianes i ràdio i TV. És important controlar aquests mitjans o impedir que «els altres» els dominin. Inclús és millor una incomunicació total, si es domina la situació ací, que les informacions que arribin de fora —amb caràcter desestabilitzador i involucionista—, per evitar que

TELÈFON, TELÈGRAF I LA RÀDIO SERAN ELS CORDONS UMBILICALS DE LA INFORMACIÓ-DESINFORMACIÓ DEL COP. TELÈFON, TELÈGRAF I LA RÀDIO SERAN ELS CORDONS UMBILICALS DE LA INFORMACIÓ-DESINFORMACIÓ DEL COP.

LA CASA QUARTER DE LA GUÀRDIA CIVIL.
FARAN EL QUE ELS MANI, EL QUI MANI

desmoralitzin la població. Potser convindrà tallar les comunicacions, si és que no es poden intervenir (vegeu els centres vitals). És necessari que les comunicacions cap a enfora siguin clares i diàfanament «anticolpistes». Si el cop triomfa arreu, ni la Proclamació de la Independència de la Garrotxa ens salvarà. La funció de la Garrotxa és demostrar que ací no hi ha hagut cop, i que tothom ho sàpiga. L'Empordà, el Gironès, la Cerdanya, la Selva, l'Ausona, comarques molt més liberals que la Garrotxa, no es poden permetre que els passem al davant.

Per tal d'impressionar les forces armades convindria -ai, això és difícil!- aconseguir la gran manifestació de tots els olotins. Una manifestació amb participació real i, si convé, amb els Gegants al davant.

No convé, però, gastar tots els cartutxos, i s'ha de fer la reserva de gent i de

material en vista a una resistència llarga: amagar llibres i multicopistes, construir col.laboradors possibles amb el nou règim, reunir material per tal de poder fer xantatge als «conversos», planejar claus de comunicació i les estructures de sosteniment, emmagatzemar queviures, passaports i d'altres coses per als fugitius que aniran passant per la Garrotxa, establir els codis d'identificació, preparar les maletes amb dobles fons, contractar els guies, etc.).

Restaran els qui no s'hauran mesclat en l'acció anterior (aquests hauran de fotre el camp), i els substituïran.

RESISTÈNCIA PASSIVA (n.º 1 + 2 + 5 + 6)

Havia estat, aquesta, la postura de la majoria ciu-

tadana fins a l'any 1975. Hom no hi està d'acord, però tampoc no està disposat a arriscar res per defensar una democràcia decepcionant, inflacionista i insegura.

Es recomana no accentuar la fidelitat al nou règim, i que la resistència passiva, l'exili interior, no es converteixi en presó definitiva per a tots aquests. No tothom té voluntat d'heroi, ni tendències masoquistes suficients com per a ésser a primera línia.

Tot i això, una resistència passiva conseqüent -la vaga general seguida de certificat mèdic de baixa, el metge que fa el certificat, el botiguer que tanca per vacances... etc.-, no pot mostrar al «colpista» la seva solitud, i l'ha de portar o bé a postures extremes, o bé a cedir.

La resistència passiva té com a principi no fer el que es diu que s'ha de fer, i (segons el grau i la capacitat) si es fa, fer-ho de tal manera (malament) que el resultat i les conseqüències sigui sempre contrari al que hom n'ha esperat. No hem de considerar els «colpistes» com a curts i burros -pel fet que no entenguin ni vulguin la democràcia-, sinó com a àvids de poder.

La resistència passiva es manifesta igualment fent totes aquelles coses que no han estat prohibides específicament, coses que, dins de la vida quotidiana, són unió. La resistència passiva està a l'abast de tothom, no reclama grans esforços i dona grans satisfaccions (contra el cop, lluitarem millor).

ADAPTAR-SE (5 + 6 + 9)

La capacitat de baixar-se els pantalons, en aquest país és immensa. L'hem suavitzada sota el nom d'«adaptar-se», d'esperar

millors situacions, de treure el màxim profit de cada moment. És la neurosi del pactisme, la patologia del seny, l'essència dels botiflers. Per què dir més?, l'adaptació ha estat el més fàcil, més senzill per a molts, ahir blau, avui a franges, demà marró o verd.

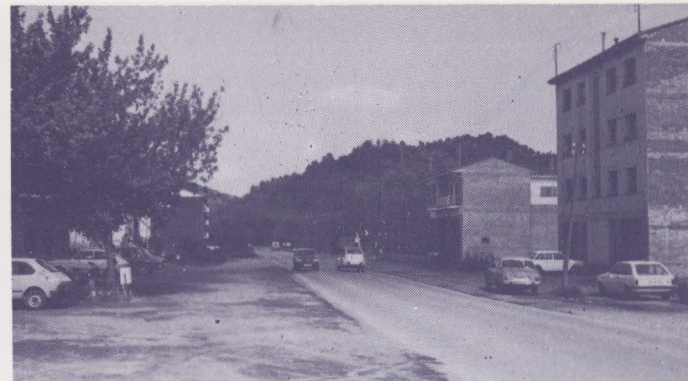
Només els altres han d'anar amb compte, amb aquests «adaptats».

FOTRE EL CAMP (3 + 4 + 8, segona fase)

Que hi haurà algú que haurà de marxar és segur, com ho és que no tothom qui marxi ho hauria de fer, i que alguns que es quedaran haurien d'haver marxat. Hi ha una psicosis de considerar-se massa d'esquerres, perquè es pensa d'esquerres o que en petits grups s'ha estat verbalment intransigent (segons pròpia valoració). Que això no és veritat, només falta veure-ho en el fet que si tots els qui marxaran s'haguessin compromès realment amb la democràcia, el cop hauria estat impossible. Però, bé: ningú no els pot obligar a ésser màrtirs.

S'ha d'ésser molt racional amb el que s'ha de portar. Només emportar-se'n aquelles coses que al país de destí no es poden comprar. Mínima roba, no oblidar el passaport, moneda internacionalment vàlida, «curriculum vitae», amb certificats d'estudis, qualificacions professionals i justificants per actuacions públiques, càrrec, publicacions perquè, davant de les institucions i persones on s'aculli al país estranger, en sàpiga ben bé els motius.

Convé tenir ben clar a quin país es vol anar. No hi ha cap país, avui dia (els exiliats polítics i pseudo-

polítics envaeixen Europa) totalment obert als exiliats polítics. Són positivament dolents els règims dictatorials sud-americans (caure a les bruses), i a Europa, els més dubtosos són: la República Federal Alemanya, Suïssa i Gran Bretanya. És prudent tenir contactes al país on hom pensi anar, i tenir les adreces d'Amnesty International, dels Casuals Catalans, Partits Germans, etc. La documentació pesada i difícil, s'hauria de traslladar abans al país estranger.

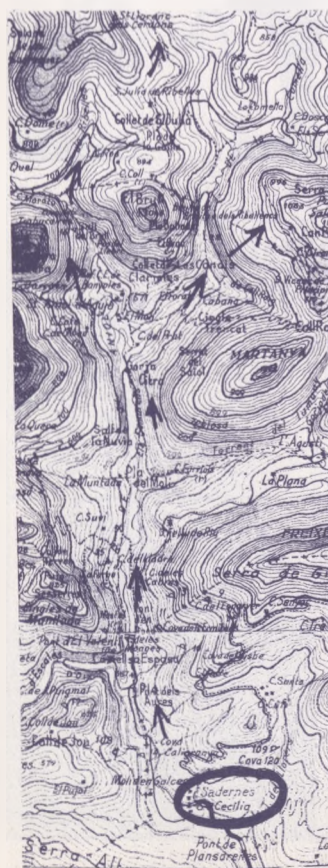
Trobarem en els gràfics i quadres el camí que s'ha de seguir per a passar a peu la frontera per la Garrotxa i el vestuari recomanat. Convé deixar contac-

tes i sistemes de comunicació que no comprometin els qui es queden, i adreces per a qualsevol eventualitat. És perillós enviar la postal o carta directa, i s'han de buscar d'altres solucions.

EL COL.LABORADOR (10)

Aquest senyor (a) s'ha equivocat de revista. Això no és cap traducció de «Fuerza Nueva».

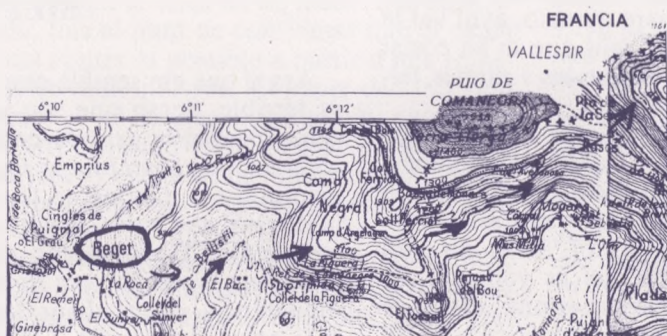
JOAN CAPDEVILA

Per la Muga
Sadernes
Sant Aniol d'Uja (a 5 mts.)
Les Canals
(Variant del Pas d'en Llebre
Ribelles o La Comella
La Muga)

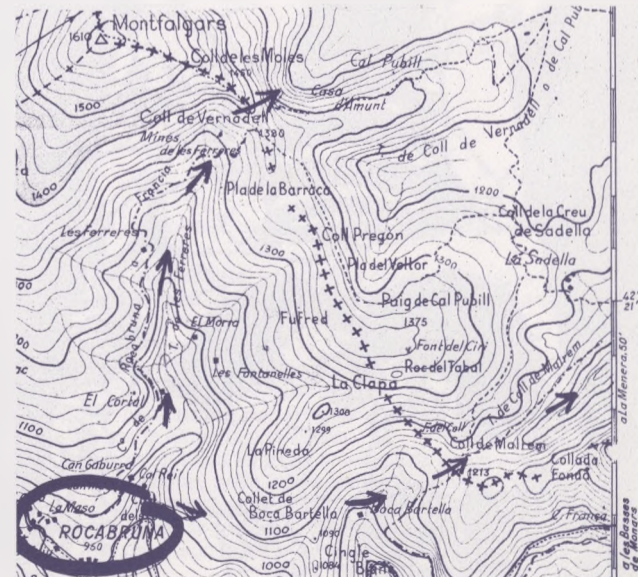
Villarroja
S. Llorenç de Cerdans
(Marcat al mapa)

ITINERARIS SORTINT DE LA GARROTXA

Per Coll de les Falgueres
Beget
El Bac
La Figuera
Coll de les Falgueres

La Manera
(Marcat al mapa)

Per Coll Vernadell
Rocabrúna
Torrent de les Ferreres
Mines
Coll Vernadell

Cal Pubill
El Coral
La Manera

Per Coll de Malrom
Rocabrúna
Ciol dels Polls
Coll de Bocabartella
Coll de Malrom

Agafallop
La Manera

036-28560

HISTÒRIA D'UN ALTRE TEMPS, QUIN TEMPS, OH! QUINA HISTÒRIA

Ara deu fer moltes llunes, en un país llunàtic i ferotge, segons diuen els llibrots polsosos, els pares no duïen pas els nens i nenes a l'escola. Campaven a la seva, s'endinsaven en el bosc per conèixer els secrets de les coses que hi passen, coneixien l'ocell pel color del plomatge, sabien el gust de totes les arrels, sumaven pinyes amb pinyes i glans amb glans, multiplicaven els pèsols, restaven els melons podrits cada tombant d'estiu. S'acariciaven a cops, a cops es barallaven i s'estimaven sempre, feien l'amor en el seu moment, parien com podien i morien al final de tot, havent menjat de tot, havent-ho provat tot.

No fa pas tantes llunes que els nens i nenes d'un país assenyat i culte, es barallen amb els monstres de casa perquè no volen anar a estudi, allò que diuen que es fa en unes capsetes plenes d'ulls terribles, on bruixes i papus dolents, persegueixen els petits amb un bastó a les mans i s'escriu i es posen vermells com les galtes d'un pebrot acabat de collir.

I en Jan i la Janina de can Gramola, s'han d'aixecar cada dia a les nou perquè toquen un timbre i han d'esmorzar corrents i han de pujar a un cotxe corrent i el cotxe ha de córrer i s'ha d'entrar corrents i tot s'ha de fer de pressa perquè si no es fa tard i després diuen que plou, i que ens hem de fer grans ben aviat i que hem d'estudiar molt perquè ens haurem de guanyar la vida i que si aprovo em regalen una bici, i que si suspenc no faré vacances i que si dic mentides, em cauran les dents. I que els nens no ploren i les nenes es fan el llit i ajuden la mare a fer el dinar i altres coses i ara ja ets massa gran per fer el riu al llit i tu ets massa petita per sortir de nit i no et vull pas tornar a sentir que et fotaré un clatellot. I cada dia a marcar sense marcar, a escoltar sense escoltar, a escriure sense ganes, a aprendre coses fútils, a examinar-me per força, a fer campanes quan puc.

I m'he d'enamorar quan toca, treballar quan no vull, fer l'amor massa tard, adonar-me de tantes banalitats quan ja no hi ha res a fer.

Quin món, oh!, quina història, ja no sé on paren els quatre punts cardinals. De trola en trola, d'il·lusió en il·lusió, de mentides, paranys, de promeses, de tants anys d'esperar, hi ha qui llença la tovallola... abans d'hora.

XAVIER RUSCALLEDA

VENSA L'SPORT?

Institut, 31 d'abril, a les 6 de la tarda: SNEYPS...! SNEYPS...! PROP... POP... POP... POPO. «Pst, ei! Em pots baixar?», «Sí, vas cap a l'Sport?»

A vegades se'm fa ridícul fer aquesta pregunta: si un va a l'Sport, si hom el freqüenta, se li nota en la cara:

La mirada desinteressada, la psique observadora i preparada, tots els òrgans del cos desenrotllats per la pràctica que tenen en la ferotge lluita de cada tarda per sobreviure al Mormo (1); herois de cada dia.

Certament...! que els habitants de l'Sport ens mereixen un homenatge per ser capaços de subsistir entre aquelles set parets o set arbres, aquells paratges desolats i salvatges plens de cadires i de monstres xupa-peles... Certament!

I subsistim allí, adonant-nos de tant en tant que tenim uns granets menys de cervell que fa unes hores. I subsistim allí, en la nostra reserva, una ètnia en vies d'extinció que es passeja per les quatre cantonades d'un cercle, abandonant l'esperança a la seva sort, i la il·lusió, i la mare, i el pare, sniff, sniff...

(1) Mormo: déu de la mitologia estudiantil que simbolitza l'avorriment.

JOAN PUJOLAR

NO PUC, TINC UN EXAMEN

I ara tinc gratera al peu, i aquest vespre podria anar-hi tranquil·lament, asseguda sense noses, deixar anar la mandra, podria tancar els ulls i ningú no se n'adonaria. Després, quan em demani, vols venir-hi?, li podré dir sí, per fi, ho havia esperat tant i ara res no m'entrebanca. Són com unes pessigolles al peu les ganes de marxar d'ací, costa de fer-hi arribar la mà, s'estén per tot el peu i encara no ho palpés. Però ara és el moment i em mirarà pel cap baix per esbrinar si és de debò aquesta vegada. Ja és ben indecís, però no hi paro atenció, avui val la pena, tant que m'ha costat convèncer-los i només faltaria que...

Dec haver sentit malament, una interferència il·lusòria al pensament, no he de creure que això m'ho espatlli tot, però no, ara diuen que és veritat. I de nou, una estona abans de marxar esperitada tot dient: NO PUC, TINC UN EXAMEN i després la boca closa i les cabòries més esguerrades.

ANNA BONFILL

CAMPANES

Quina hora és? ...Ja? No, no pot ser. Ah, perdó, vaig cinc minuts endavant. Ah, ja em semblava. Vens? A on? No ho sé, a tu què et sembla? Què tenim? Mates? Mates

Sr. Professor:

Ahir o potser avui m'has demanat per què faig campanes. De motius, en tinc molts, però tu em dius que

ESTUDIES O TREBALLE?

Tots sabem que moltes converses comencen amb les típiques frases prefabricades per la nostra societat.

Això no és greu quan l'interrogador és conscient de la seva pregunta, i només intenta establir un contacte. Però s'agreuja quan s'intenta col·locar l'etiqueta a l'un o a l'altre, i fins i tot rebaixar algun dels dos personatges.

Tots hem sentit nombroses vegades dir a un treballador que els estudiants no serveixen per a res, o a un estudiant, que els treballadors no poden tenir un nivell creatiu normal.

L'intent de relacionar-te només dintre del teu ambient, aquest tancament amb el nostre medi, potser és un dels problemes que arrosseguem de temps en rera.

D'acord que es mouen dins d'ambients diferents, i que la feina marca les persones, però tot i això, no deixa de ser absurd voler tancar les nostres relacions amb els altres, i identificar una persona pel seu treball.

JOSEP REIXACH

JORDI SABATER

SILENCIS

Ara sí que em sembla que m'estic convertint en adult, i és terrible. Sento que són ja els darrers somnis adolescents, perquè la paraula perd valor, ja no és el que era, i els silencis prenen tota la significació. La paraula ja no és comunicació, perquè no té cap sentit. Era, l'expressió de la il·lusió, que havia de convertir-se en esperança col·lectiva. Inútil. T'adones que aquells silencis -absurds- eren la mesura d'alguna cosa important. Eren la mesura de la indiferència, que si abans donava força al teu coratge, ara et fa pensar lentament. I et preguntes si no serà injust voler provocar el crit, quan amb els seus silencis semblen tan feliços. I... arribes a la conclusió que caldrà que et replantegis moltes actituds, tot i que caldrà acostumar-se al silenci. És, però, una conclusió tan trista, que...

CARLES LLORENS

no són vàlids. Dius que no tenen argument i, doncs, que per què fer-ne. Doncs bé, poques vegades per estudiar, alguna per fer un treball que ahir no vaig poder acabar, alguna i potser més per assegurar-me a fora i esperar l'altra hora de classe, moltes perquè ja no aguanto més el tuf de suor dels dies calorosos o veure caure la neu els dies de fred, mentre m'estic dins d'aquesta incomforable gàbia que tu anomenes classe, mirant un tros privilegiat de jardí que contrasta bruscament amb la lletjor de la paret de rajols de l'aula de professors, i esperant amb angoixa el dolç so de la sirena. Molts motius que són aquí i són més forts que jo.

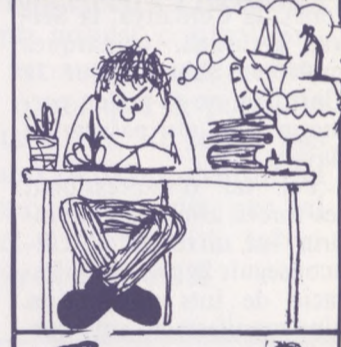
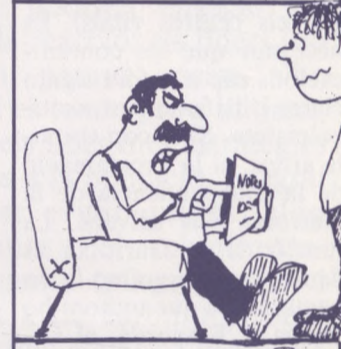
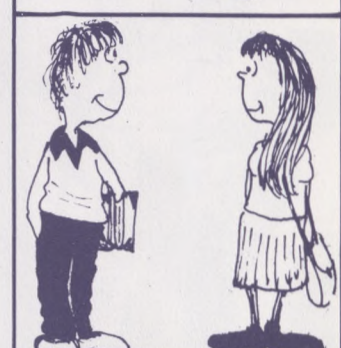
ANNA FONT

CADA DIA A LES NOU, UNA SIRENA

Torna a la feina. I tu caminaves, res no t'importava... Però que consti que no m'ho he inventat jo. No sé si hom va fer la lletra de la cançó amb aquesta intenció, però que s'hi escua a la perfecció és innegable. Els estudiants som una raça tota estranya. Normalment un individu acaba cansat després de l'esforç. Nosaltres no: ja hi estem abans. Només de pensar que t'has de tancar en una aula que s'hi està pessimament, que has de sentir un desconegut -la majoria de les vegades, el coneixes de vista- com t'explica no saps ben bé què... És esgotador. I cada dia igual, això és el pitjor. Al cap i a la fi no ens serveix per res.

És molt senzill de comprendre: hi ha algú que faci la feina ben feta quan treballa a disgust? I quan un dia tens ganes de treballar de debò en alguna assignatura concreta, resulta que l'horari no s'ajusta als teus desigs i has de fer allò que per a res del món no faries en aquell moment. Que trist!!

Dibuixos: TAVI

LA GEOGRAFIA AL SERVEI DE LA VIDA

Un grup de companys del Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona, sota la coordinació de la professora Rosa Ascon, s'animaren, al llarg dels seminaris de «Pensament Geogràfic» (curs 1979-1980), a preparar una antologia de textos del geògraf francès J. J. Elisée Reclus (1830-1905).

No fa gaires dies, van aparèixer en forma de llibre (*) els resultats d'aquest treball col·lectiu. El fet de veure'l exposat en una llibreria local —sempre és d'agrair que alguns dels nostres llibreters es preocupin de portar a Olot les últimes novetats—, m'ha decidit a fer-ne un petit comentari, amb l'esperança que la seva lectura podrà ser d'utilitat tant a l'interessat en qüestions de geografia com al lector en general. Simultàniament a l'aparició del llibre, vaig començar a estudiar a fons la vida i l'obra d'aquest autor: és per això que lamento no poder-vos oferir encara una anàlisi molt més treballada i seriosa que la que a continuació segueix (1). La recent sortida al carrer del llibre, obligava que fos ara, i no més tard, quan se'n parlés.

Elisée Reclus va néixer el 15 de març de 1830 a Sainte-Foy-La Grande, la Gironde, França. Els seus pares, protestants, l'envien de molt jove a estudiar teologia a Berlín. Deixa el seminari, i als vint anys intervé activament a París en la Revolució de Febrer de 1848. Aprofitant el consegüent exili forçós que a tot revolucionari li toca de viure, viatja per Anglaterra, Irlanda, Estats Units i Amèrica del Sud. Ja es comença a despertar la seva vocació de geògraf.

El 1858 torna a París i, gràcies a l'experiència adquirida, col·labora assiduament a les revistes «Tour du Monde» i «Revue des Deux Mondes», a canvi d'unes pensions miserables. Tot i això, rebutja la recompensa que el govern dels Estats Units li oferia per la difusió d'un article seu defensant els nordistes.

El 1869 s'afilia a la I Internacional, i l'any següent participa activament en els fets de la Comuna. L'uneix una gran amistat amb els principals anarquistes del seu temps: Bakunin i Kropotkin, un altre geògraf com ell (2).

Gràcies a una campanya internacional encapçalada per Darwin i Spencer, la pena de deportació a què és condemnat el novembre de 1871, és commutada per la de l'exili. Comença la publicació de la *Nouvelle Géographie Universelle, la terre et les hommes*, obra de vint volums, i es consagra definitivament com a geògraf anarquista.

Després de l'exili torna a França (1879), des d'on manté una relació constant amb els anarquistes de tot el continent. A Catalunya arriba a ser molt conegut: «Los desheredados» de Sabadell, «Acracia», «El productor» i «La huelga general» de Barcelona, divulguen el seu pensament. La seva obra *L'Homme et la Terre* fou excel·lentment traduïda i publicada per la «Escuela Moderna de Barcelona» entre 1906 i 1909.

El 1892 ingressa en la Société Géographique de París, i el 1897 accepta un càrrec en la Universitat Nova de Brusel·les, on va exercir fins a la seva mort (juny de 1905. Turnhout. Bèlgica).

La revitalització, aquests darrers anys, de la figura de Reclus, es deu bàsicament al fet que alguns dels seus plantejaments tenen avui una sorprenent actualitat. És realment esbalaïdor veure com les alternatives als problemes que denunciava Reclus, són ara més vàlides que mai. Així, la seva concepció dialèctica de les relacions home-medi i de l'organització territorial, enllacen plenament amb les tendències de l'ecologia i planificació actuals. Igualment, les seves tesis pedagògiques, que algú anomenaria roussonianes, conformen l'eix dels programes de renovació pedagògica més progressistes. Ple de limitacions per tots costats i enmig d'una comunitat científica conservadora i tancada en si mateixa, Reclus és el primer geògraf que concep la geografia com un instrument vàlid per a la transformació de la realitat, i que considera les relacions de classe com l'element essencial de l'anàlisi geogràfica.

Elisée Reclus va viure intensament els fenòmens originats pel nou capitalisme: maquinisme, producció industrial, creixement urbà, colonialisme i aparició de noves formes d'explotació d'unes classes sobre d'altres. Al costat del reforçament del sistema capitalista, ell, com molts d'altres pensadors del segle XIX —segle d'esperança i optimisme revolucionari—, no dubta a lluitar-hi aferrissadament, guiat per una absoluta fe en l'existència d'alternatives al sistema establert.

Com a bon anarquista, creia que els mals de la societat eren deguts essencialment a l'opressió que l'Estat, com a màxim representant del poder i l'autoritat, exercia sobre els individus. El principi d'autoritat s'instaurà en trencar-se les relacions harmòniques entre l'home i el seu medi.

Reclus dóna una gran importància a la força de les idees i a la capacitat revolucionària de l'individu, fins al punt de considerar que el canvi de les relacions socials existents només és possible a partir d'una transformació profunda de les idees de cada individu. El paper de l'individu és, doncs, essencial en tot procés revolucionari que s'orienti cap a una societat en la qual s'hagi restablert l'equilibri entre l'home i el seu medi.

Aquesta idealització de la natura i l'exaltació de l'individu com a part d'un ordre còsmic universal, estableixen un nexa entre Reclus i el moviment romàntic de la seva època.

Elisée Reclus no es preocupa massa per qüestions epistemològiques, car, per a ell, la geografia té una finalitat i utilitat ben clares: servir de suport científic a les seves tesis anarquistes. I així, si per una banda pregonava que la forma natural d'assentament dels grups humans sobre el territori és la comuna, entesa com a unitat social, econòmica i política, per altra insisteix en què l'observació geogràfica ha de posar de manifest les causes que han portat a la ruptura de l'equilibri entre l'home i el seu medi: l'home no podrà viure en llibertat mentre no estigui en íntim contacte amb la natura, i no en conegui les lleis.

Si, des d'un punt de vista ideològic, Reclus cau a vegades en flagrants contradiccions, des del punt de vista metodològic la manca de sistematització i d'un esquema analític uniforme dificulta enormement, si no la lectura, sí l'esquematització i l'encadenament lògic de les idees que manifesta. Amb tot, podem observar una sèrie de constants en la seva obra:

- Anàlisi dels elements físics en funció dels fets humans.
- Insistència en la importància de la distribució dels homes i de les migracions.
- Els rius com a agents de civilització.
- El clima determina la vegetació.
- Incorporació d'elements relacionats amb l'organització social i política dels homes com a instruments per a la comprensió de la realitat.

En no disposar de més espai, voldria acabar aconsellant la lectura d'aquesta antologia a tothom, als estudiants, als obrers, als geògrafs... i, sobretot, als mestres. El capítol referent a l'educació fou escrit fa gairebé cent anys, i encara avui continua essent un missatge autènticament renovador i revolucionari.

Ah!, Reclus no oblida els especuladors i degradadors del medi i del paisatge. En vista que aquests espècimens abunden últimament per la nostra comarca, vagin, com a homenatge, aquestes paraules:

«Otra causa de la fealdad de nuestras ciudades modernas proviene de la invasión de las grandes industrias manufactureras. Casi cada aglomeración urbana está obscurecida por uno o varios arrabales erizados de chimeneas fétidas y atravesados por calles negras». (3).

«Llegarán todos los hombres sin excepción a respirar el aire en cantidad suficiente, a gozar plenamente de la luz del sol, a disfrutar de la belleza de la frondosidad de los árboles y del perfume de las flores, a alimentar suficientemente su familia libres del temor de que les falte el pan?» (4).

«El hombre de mañana, elevado a la comprensión de la belleza, sabrá, por respeto y amor a la Naturaleza, no colocar su morada de modo que se rompan las líneas, que se borren brutalmente el color y los matices: sentirá vergüenza en disminuir y alegría por aumentar la belleza de cuanto le rodee... También grandes edificios pueden ayudar a la belleza del espacio circundante, cuando los arquitectos comprenden el carácter del sitio y la obra del hombre concuerda con el trabajo geológico de los siglos en armonioso conjunto. Así es como un templo griego continúa, desarrolla y florece, por decirlo así, los contornos de la roca que sostiene... se siente una impresión de verdadera repugnancia cuando arquitectos insolentes, pagados por hosteleros sin pudor, edifican enormes guaridas, bloques rectangulares donde se hallan inscritos los rectángulos de mil ventanas y en que sobresalen cien humeantes chimeneas frente a glaciares, montañas nevadas, cascadas o frente al Océano» (5).

Aquestes frases eren escrites a finals del segle passat. Crec que no calen més comentaris.

JOAN NOGUÉ I FONT

(*) COLECTIVO DE GEOGRAFOS. Elisée Reclus: La Geografía al servicio de la vida (antología). Colección Nadir. Editorial 7 1/2. Barcelona, 1980.

1.— He de confessar que es tracta d'un article fet una mica a corre-cuita: m'he limitat gairebé totalment a la brillant Introducció amb la qual els autors de l'antologia precedeixen llur treball.

2.— La trajectòria política i humana de Pau Vila (vegeu el núm. 1 del «Gra de Fajol») està fortament influïda pel moviment anarquista. Tot i que se n'allunyà quan en un moment històric determinat, aquest optà a casa nostra per la lluita armada, Pau Vila mantingué fins a la mort les seves simpaties per la filosofia anarquista.

Avui més que mai, que la ciència geogràfica es troba submergida en un mar de discussions epistemològiques i de crisi d'identitat, seria interessantíssim aprofundir en les intimitats interconnexions entre geografia i anarquisme. Els esforços d'Yves Lacoste, de David Harvey i de tants d'altres per a dotar la geografia d'una identitat i metodologia pròpies a partir de la dialèctica marxista, són dignes de considerar. Personalment crec, però, que aquest no és l'únic camí.

3.— RECLUS, Elisée. «Reparto de los Hombres». El Hombre y la Tierra. Escuela Moderna de Barcelona, 1906-1909. Pàg. 385.

4.— RECLUS, Elisée. Opus cit. pàg. 394.

5.— COLECTIVO DE GEOGRAFOS. Opus cit. pàgs. 274 i 275.

PASSAT I PRESENT DE LA CANÇÓ POPULAR I TRADICIONAL

Il·lustració: Pep Canadà

Què és, cançó popular? La Gran Enciclopèdia Catalana apunta: «Hom anomena cançó popular la composició poètica produïda o adoptada per les capes populars de la població, que es transmet oralment, generalment cantada de boca en boca, en una variació constant».

La cançó popular es perd en la llunyania dels temps. No podem datar l'origen d'aquest tipus de cançó, ni tampoc l'autor (se'n diu popular, precisament perquè no es coneix qui la va compondre) car tots en som transmissors i a la vegada modificadors.

Les cançons que han arribat fins a nosaltres, han estat cantades anteriorment pels nostres pares, avis, besavis... i ha estat la tradició oral, la que les ha ensenyades i modificades.

La tradició oral ha jugat un paper important en la vida de l'home, a través d'ella s'ha anat passant de pares a fills una cultura, moltes vegades no reconeguda com a tal, fins arribar als nostres dies, els quals es presenten com a punt i final de tot aquest món.

La tècnica, la impremta i ara el video, fan que la tradició oral sigui una cosa curiosa i no una necessitat. La gràcia que ens fa, que algú ens reciti alguna llarga lletania que va aprendre del seu avi!

Les cançons, a conseqüència d'aquesta tradició oral, sofreixen varia-

cions segons els gustos dels cantaires, de l'època i de les influències veïnes. Una mateixa cançó, la podem escoltar de tantes maneres diferents com gent la canti; una cosa comuna, però: l'argument de fons no varia quasi mai. En canvi la música si que és més variable. Podem trobar les mateixes lletres amb música ben diferent.

Existeix un altre terme per anomenar aquest tipus de cançó, és el de «tradicional». Aleshores, cançó popular i cançó tradicional són la mateixa cosa. Allò comú entre els dos termes, és la transmissió oral, i la desconexió dels orígens.

Fou a partir de la segona meitat del segle XIX, quan el moviment de la Renaixença a Catalunya, influït pel Romanticisme en la revalorització dels costums populars, fa que es comencin els primers reculls de cançons i tradicions. El primer fou el de Marià Aguiló, dissortadament sense música. Després d'ell, d'altres com Milà i Fontanals, Aureli Campmany, Francesc Pelagi, Rafael Guinard a Mallorca i més tard Joan Amades, feren un bon treball de recerca i classificació.

A la Garrotxa, com a tots els llocs, tenim cançó popular. Però potser és bastant clara la diferència entre la cançó que es canta a la comarca i la que es canta a Olot ciutat. En la primera hi trobem cançons de treball, de festa, de

mainada, d'amor, llargs romanços... moltes d'elles esteses, amb diferents variants, arreu de Catalunya, Països Catalans i Occitània. En canvi, a Olot, és la cançó de principis i mitjans del segle XX la que resta. Un tipus de cançó on l'autor és conegut, de tema moltes vegades local, amb música agafada de cançons de moda o inventada per l'autor, i l'escenari habitual: la taverna. Es pot parlar d'aquesta com a cançó popular? Una altra definició d'aquest terme, és la que diu, «fet per al poble». Doncs així, tota cançó que hagi estat feta (amb origen desconegut o no) perquè la gent la canti i la gaudeixi, pot passar favorablement la definició esmentada?

Aleshores parlem de cançó popular als nostres dies. No ho és tota la discografia actual? Dins d'aquesta discografia hi ha de tot, és clar. La més abundant és aquest producte que passa com una bufarada, que es mor de la mateixa manera que ha nascut. D'una infima qualitat, sobretot en la lletra, i que dona unes consignes sobre la manera que hem de viure i actuar, que a la llarga pot aconseguir que es creï una manera de viure standard, no ja a nivell d'estats, sinó europeu o fins i tot mundial. Amb aquest final s'haurien perdut els trets característics que diferencien un poble d'un altre, i la tradició seria un record mort o una simple manifestació folklòrica.

La cançó com a mitjà de comunicació, juga un paper molt important. Abans hem parlat de com pot provocar la massificació, fins a netejar el cervell a determinats sectors del poble.

També hi ha la cançó de caire polític, portadora d'unes lletres en contra d'una societat establerta. Aquesta, però, és minoritària i mancada de recursos econòmics i de divulgació.

A Catalunya, el moviment de la Nova Cançó serví per a protestar contra un règim establert que ens havia abolit tots els drets de nació.

La cançó també pot ésser una arma política per a donar visió d'unitat en un estat plurinacional. És el cas del flamenc. Arreu s'associava, i això encara no ha estat superat del tot, que aquest és el «folklore» espanyol, quan el flamenc és una manifestació tradicional, portador d'uns valors, d'un poble integrant de l'Estat espanyol.

Aleshores tornem al començament. Fins fa ben poc, era certa la sinonímia existent entre cançó popular i tradicional. En l'actualitat, aquesta sinonímia es veu trencada, i solament és el segon mot el que diferencia un poble d'un altre en els seus costums i les seves maneres de viure.

COM A FINAL

Aquest escrit, potser no ha estat gaire reeixit. L'ambició era gran, però en ésser un tema tan ampli i tan complex d'analitzar, veig que m'he deixat moltes coses. Una de les pretensions d'haver-lo escrit és que, a partir d'ell com a introducció, pugem, en propers articles, anar desgranant temes relacionats amb la cançó i la seva influència, com poden ésser des de l'actual revitalització de la cosa popular-tradicional, fins el percentatge de temps que les emissores de ràdio dediquen a la música estrangera.

Hi ha molts temes per a anar escrivint, i també alhora molt complexos, car s'han de tenir en compte motivacions sociopolítico-econòmiques que influeixen en el sorgiment, la desaparició, el canvi d'unes modes en el viure, vestir, pensar i, per suposat, en el cantar.

TERESA PLANAGUMÀ

EL PLOM SOBRE EL CAP DEL GALL

Ara que la primavera ja és aquí i s'ha integrat en el paisatge, penso que bé podríem parlar una mica de tot, cosa que és una manera, potser, de no parlar de res, i una manera, també, de passar l'estona que, al cap i a la fi, és del que es tracta. Si no, ja m'explicareu què fan als parlaments discutint autèntiques rucades com aquesta de si Catalunya és una nació o no ho és. Diuen que ara, en els papers, no s'hi podrà escriure «nació» referint-se a Catalunya, Euskadi o Galícia. I presa aquesta magna decisió, els pares de la pàtria s'han quedat descansats. Com si una nació es pogués esborrar amb un decret! Què ens importa, si ens deixen escriure o no aquest o aquell adjectiu..., nosaltres continuarem essent allò que som. I res de més, ni de menys. És de riure tota aquesta feïnada entorn a la llengua. Que facin el que vulguin; continuarem tenint una cultura i una llengua suficientment fortes com per absorbir d'altres llengües i cultures que siguin més febles, tal com és norma des que el món és món, i serem absorbits per aquelles cultures i llengües que siguin més fortes. L'una i l'altra experiències les tenim a l'abast, i les podem palpar en la nostra pròpia Catalunya. La part nord i la part sud, ens demostren ben clarament quines són les cultures fortes, i per tant dominants, i quines les febles, i per tant dominables. Sortosament encara no es pot decidir el que és una nació amb un decret, ni amb un «pronunciamiento» encara que sigui de signe guanyador, com el que ha esclatat a Espanya.

Jo penso que les coses són tal com són no perquè nosaltres els donem un nom o un altre, sinó per la seva realitat física. No podem parlar d'«intent de cop d'Estat» quan en realitat tot ha canviat des del 23 de febrer. Un diari tan important i influent com «El País», en la seva pàgina editorial, no ha passat ni un sol dia, fins ara, que no hi hagi publicat un treball parlant del 23 i 24 de febrer. I ja en fa més de dos mesos. Els uns se'n foten, els altres —els més innocents— s'esgarrifen que no puguem ésser un país com un altre, alguns ja s'adonen que el parèntesi democràtic s'ha acabat... però com que no tenim cap paraula per a anomenar aquesta situació actual, potser per comoditat en continuem dient democràcia. Tal com us deia, crec que això és ben igual. Vivim allò que vivim, i res més. Som el que som, i prou. Que es discuteixin aquelles coses que són qüestions de fe, em sembla bé i just, però que es discuteixin assumptes com si Catalunya és una nació o no ho és, no s'entén si no s'accepta que, el que interessa, és passar l'estona.

I, ara mateix, per a passar l'estona hi ha les múrgules i els moixernons, que comencen a sortir quan els oms ramen i la terra està xopa de pluja. Ja fa molts d'anys que penso que, un dia o altre, trobaré una clapada de múrgules i podré fer un plat mític: múrgules farcides. Mentre això no passi, em conformo amb una humil, olorosa i tendra truita de cama-secs, collits als prats de Begudà, si hi arribo abans que les vaques pasturin per l'herba i, amb ella, es mengin aquests bolets d'aparença trista i com estrets de pit, però que tenen el gust de les coses autèntiques.

Il·lustració: Kim Domene

I veieu, aquestes coses, els cama-secs, els rovellons, les múrgules... la manera de dir-ho, l'afició de collir-los i menjar-los, com que formen part d'una manera ben característica d'ésser, són la prova primera del que som. Per aquí, pel camí de les petites coses, sí que s'hi val a l'hora de distingir i definir. Però, és clar, s'estimen més consultar als homes de lleis, que avui serveixen per a tot. Fins per a pensar una llei de divorci a l'espanyola, quan era ben evident que el divorci ja l'administrava l'Església a tothom qui el volia; pagant, és clar! Jo conec —i tots en coneixem— parelles casades i emmainadades que ara són solters perquè a Roma així ho decidiren, escoltada la demanda recolzada en uns quants milions. ¿Podria ser la possibilitat que faltés aquest suport, allò que provoca la postura d'alguns clergues sobre la llei? Si no, no s'entén.

Realment, estem presenciant una sèrie de discussions i debats a tots nivells als quals, si no fos per passar l'estona, no veuríem cap més utilitat. Em fan pensar en l'impost de tràfic. Obligat per a tothom per l'Estat, aquest, i els departaments paraestats, són els únics que no el volen pagar ni sentir-ne a parlar. Intenteu de portar una factura a l'Ajuntament amb impost de tràfic!

Recordo aquell ministre de la dictadura que va arribar a Olot igual com quan hi ha foc, entrant pel Carrer Major fins a l'Ajuntament, des de la Plaça del Carme. Ens pensàvem que la democràcia servia perquè tothom respectés els senyals de circulació. Ara ens tanquen un carrer nit i dia sense cap explicació. Jo em penso que no ho entendrem mai, això. Sempre viurem entre el més delirant contrasentit. Tal vegada és el signe propi d'una manera d'ésser que és ben clar que no és la nostra, sinó importada.

I arribarà Sant Jordi, comprarem un clavell, un llibre, ballarem una sardana i quedarem com uns senyors. Els qui no ens entenen diran que hem fet el dia dels clavells a la portuguesa, que hem comprat llibres nacionalistes i que hem ballat la dansa ritual del separatisme. Nosaltres sabem que haurem passat un dia més, un any més, una esperança més... i potser algú tindrà l'encert de pensar com és possible que en una família, en un país, puguem fer tanta por el fet que un membre de l'entitat tingui una marcada personalitat pròpia... Recordo que, quan era petit, al col·legi, qui tenia més interès que ningú no sabés la lliçó, era el més «tonto».

Un dia, remenant papers vells, vaig llegir una història que ara em plau de recor-

dar moltes vegades. I és que quan la vaig llegir, em va costar d'entendre-la. Vaig pensar-hi molt, i a la fi hi vaig caure. El que passa és que tampoc no sóc gaire ràpid a entendre les coses. Heus ací la història: Era un vell periodista que va anar a visitar el seu amic, que exercia el mateix ofici. Aquest, que, a més, tenia ambicions d'escriptor, li va fer saber que deixava definitivament la ciutat. Se'n anava al camp a escriure un llibre. En busca de la pau i la tranquil·litat d'una masia on, segons deia, trobaria el temps necessari per a escriure tranquil. I així ho va fer. L'amic el va anar a visitar a la seva nova residència, i el trobà instal·lat en una magnífica cambra-estudi, amb una vista majestuosa sobre un paisatge realment impressionant.

—Aquí sí que deus poder treballar bé! Era el que volies, no?

—Home, mira, hi estic molt bé, però sota la finestra hi ha un gall que no para de cridar, i em desconcentra.

—Vaja, home...

—I no sé com fer-ho, perquè és un animal meravellós... Ni pensar-hi, de vendre'l o matar-lo.

Al cap de molt de temps el vell periodista tornà a la masia on hi havia el seu amic. Tot just de veure'l, ja li preguntà pel gall.

—Doncs mira, ho he solucionat. Veus?, ara no canta. És qüestió d'ésser observador. T'has fixat que els galls, quan canten, aixequen el cap? Doncs jo li he posat un barret de plom, al gall, i quan vol aixecar el cap, com que no pot, tampoc no canta. Què et sembla?

Realment, la figura del gall amb el barret de plom era l'estampa de la derrota, de la impotència; abatut i acollonit aquell gall vegetava, senzillament.

Quan al cap d'un temps l'amic repetí visita, es sorprengué en veure que el gall ja no duia el barret de plom. Interrogà l'escriptor sobre això, i aquest li digué:

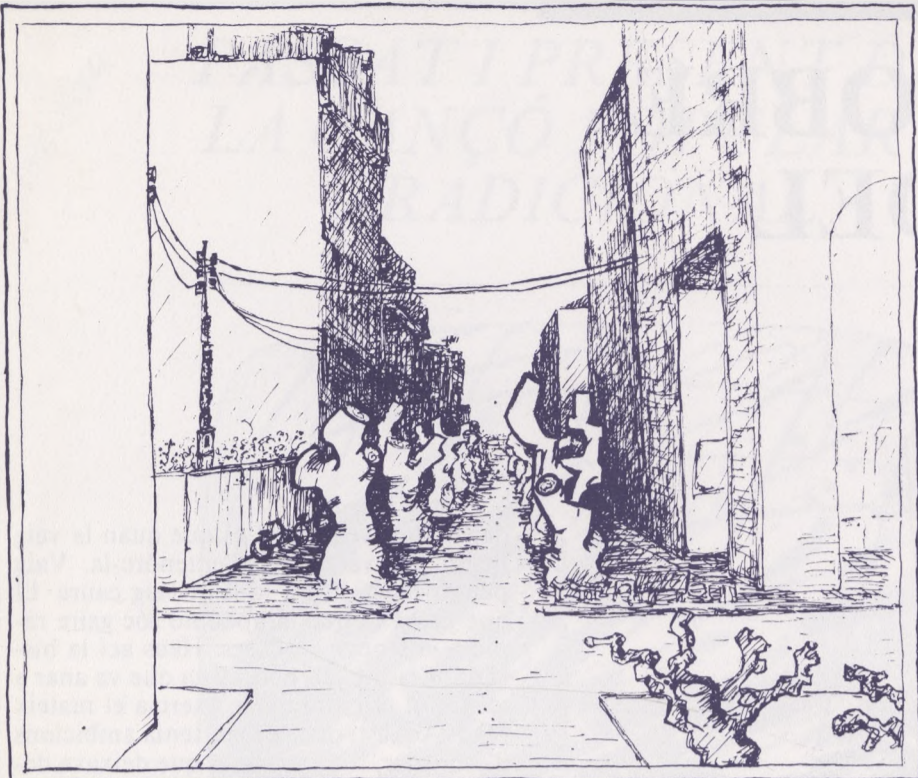
—Ja no cal. L'ha dut tant de temps, el barret, que ara ja ni prova d'aixecar el cap.

Bé, deixem la Bíblia i anem a la veritat —com deia el frare—. I la veritat és que cada dia ens queda menys temps per a ésser testimonis del pas del temps. Cap any, per aquestes dates, no m'havia trobat com aquest any: ni tan sols he passat aquella estona primaveral inoblidable que passava contemplant el bufó emplotat, el pregoner de la primavera —barretina i espartanyes—, el puput, deliciosa criatura, símbol d'abundància i vida. I em sap greu, perquè entre els animals que estimo, el puput em plau potser més encara perquè la seva visita és curta, alegre i plena de ritme (estic segur que ell va inventar el rock). Ni he vist botxar les vinyes, ni florir el cirerer... Per això, en veure unes roses desmaiades —ai!, inefable Ruben— en un gerro dins d'una oficina, m'he dit: «Recony, la primavera!». I tot seguit m'he posat a escriure aquestes ratlles. Una mica de tertúlia, de matar el temps, que tampoc en tenim temps, ara.

MOLI

(EL PASSEIG DE BARCELONA 4)

Jo que corte!

ES COMENTA AMB SORPRESA EN VEURE LA NOVA PANORAMICA, DAVANT UN FET TAN EMOTIU:

TANTS CAPS TANTS BARRETS

(COLECTIU INFORMATIU)

ENS CENTREM EN LA MES OBJECTIVA DE LES PENSADES A LA RECERCA DE LA MES OBJECTIVA DE LES OPINIONS.

S'EN REFARAN AQUESTS ARBRES?
ARA TALLARAN EL QUE QUEDA.

ARA ES PASSA MES BE.

TAMBE ES POT CONSIDERAR QUE S'HA REFORESTAT LA ZONA.

JO NO HI HE NOTAT RES.

ARA DESDE CASA ES VEU EL REILOTGE DE SANT ESTEVE.
I NO EM CAUEN FULLES AL JARDI
I NO PATEIXO PER SI CAUEN LES BRANQUES
A LA PRIMAVERA NO TINDRE ALERGIA
I A L'ESTIU QUAN SURTI A BUSCAR EL DIARI EM POSARE MORENO.
OLE!

QUI SAP PER QUE HO HAN FET!

JA FA TEMPS QUE NO ES PORTEN ELS CABELLS LLARGS.

FEI

EL DIVENRRRES, FAVES TENRRRES

Una altra característica del Català Septentrional de Transició, és el tractament que fa dels grups consonàntics llatins N'R, L'R (formats per la caiguda de la vocal), i per extensió també del grup NDR. En l'un cas, doncs, s'ha prescindit de la inserció d'un so de suport enmig d'un mot, com ha fet la resta del domini del Principat. De **MOLERE** = Molre, de **TENERU** = Tenre. Quant als altres, podríem dir que s'han format per contagi: **PRENDERE** = Penre, **VENDERE** = Venre, etc.

Aquest fenomen no és pas exclusiu d'aquesta zona, afecta també l'Alguerès, el Rossellonès i el Balear.

JAUME PLANAGUMA

EL CAP DE LLIGAMOSQUES

És l'etern company dels gegants. La llegenda explica que li untaven el cap de mel, perquè atraiés les mosques i, així, no molestessin els grossos i alts senyors. En el passat va obrint pas a la comitiva, i a la Plaça fa de mestre de cerimònia, vigila el ball.

El cap és obra de l'escultor Ramon Amadeu, i guanyà un Diploma d'Honor l'any 1902 a Barcelona, durant les Festes de la Mercè.

Aquest any, el personatge del Cap Gros i vestit vermell ha perdut l'ànima que el feia moure. A la Plaça el veurem més trist, car ha perdut el company més íntim, i això sens dubte que es notarà.

TERESA PLANAGUMÀ

«PAPILIO PODALIRIUS» (Papallona Zebrada)

Surt per l'abril (primera generació), i es posa damunt de les primeres flors. Torna a sortir pel juliol (segona generació); aquests exemplars són bastant grossos i amb uns colors més suaus, i constitueixen un bon exemple de poliformisme estacional.

La seva eruga viu principalment sobre el gènere «prunus» (cirerer silvestre, pruner, aranyó...).

ENRIC MACIAS

SANT EXPEDIT ART CRISTIÀ

Imatge que es fabrica en 30, 40, 50, 80, 120 i 150 cms d'alçada; forma part, l'escultura original, del catàleg més antic de l'Art Cristià, de més de 100 anys d'antiguitat.

L'escultor d'aquesta primera fou segurament en Beltran. Posteriorment s'ha anat adaptant al pas del temps.

Sant Expedit té la seva festa el 19 d'abril, i era un d'aquells màrtirs soldats romans de *Militina* (Armènia) que abunden als primers segles del cristianisme.

Es ven a tot Espanya.

JOAN CAPDEVILA

EL PUPUT

Animal migrador. Arriba per anunciar-nos el bon temps. Just quan se'n van els tords i les becades. De plomatge rosat amb tires blanques i negres, i una airosa cresta mòbil rematada amb negre. El seu cant és una nota greu, insistent, de vol molt mandrós. Nia en els forats d'algun arbre o sota les teules de les masies. El seu niu és el més pudent i desordenat de tots els nius que hi puguin haver en la comarca. Té de cinc a vuit fills. És una au molt bonica, que té la sort de no ésser comestible -almenys en temps normals-, i de desaparèixer quan els caçadors prenen per assalt el camp i la muntanya. Sol viure prop de les masies, en llocs plans i no massa esquelts. Guarda, això sí, les distàncies i sempre s'aixeca fora de l'abast d'un cop de roc.

MOLI

EN PELA

Personatge inefable, hereu directe de tots aquells qui durant anys han fet possible la supervivència de la faràndula festiva, en Pela fou durant molts anys el personatge que donava vida al capdelligamosques, al caçador del barri del conill, al gegant de Sant Miquel... Home de vida senzilla, tenia com a única aspiració ésser l'amic de tothom i el millor folklorista en actiu. De nom Pere Cuffi, era conegut també com «el noi de l'avi», i era estimat per tothom. La seva figura era inconfundible: lleugerament coix, caminava a poc a poc, abrigat amb una americana que semblava fer servir per a tot: magatzem, caixa forta, rebost, despatx... Morí el 1981, encara jove, i el seu enterrament fou una manifestació del molt que la ciutat d'Olot l'estimava.

MOLI

Cromos de la Garrotxa

DIVENRRRES

1924 ABRIL 1925
Sol surt 5'19-Pon 6'27—Ll. q. c. demà

Començo a publicar LAU

DIVENDRES

La Mare de Déu dels Dolors. Sant Lleó el Gran, p i cf., Sant Isaac monjo, i Santa Florència, verge i màrtir.—(I. B.)
Abstinència i dejuni

